

**UCHWAŁA NR XVII/177/21
RADY GMINY KUŹNICA**

z dnia 25 listopada 2021 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kuźnica do roku 2032

Na podstawie art. 16 b i art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369, z 2021 r. poz. 794 i 803) oraz art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 i 1834) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kuźnica do roku 2032, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kuźnica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Kuźnica

mgr inż. Janusz Bilmin

Załącznik

do Uchwały Nr XVII/177/21

Rady Gminy Kuźnica

z dnia 25 listopada 2021 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Opracowanie:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźnicy

przy współpracy Urzędu Gminy Kuźnica

oraz

instytucji i organizacji społecznych z terenu gminy.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I CZĘŚĆ DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	6
1. DEMOGRAFIA	10
2. SYTUACJA GOSPODARCZA	13
3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN	19
II CZĘŚĆ PROGRAMOWA	50
1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	51
2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII- HARMONOGRAM I WSKAŹNIKI REALIZACJI NA LATA 2021-2024	56
3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII	59
ZAKOŃCZENIE	61

WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obok rozwoju infrastruktury, jedno z najważniejszych zadań każdej gminy. Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi, opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym (art. 16b. pkt 1 i 2 oraz art. 17.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004). Dnia 24 stycznia 2012 roku dokument Strategii na lata 2011–2020 został przyjęty przez Radę Gminy w Kuźnicy w drodze uchwały Nr XI/65/12.

W styczniu 2021 roku koordynator Strategii GOPS w Kuźnicy, w związku z koniecznością wypracowania nowego dokumentu strategii podjął decyzję o rozpoczęciu prac nad nowym dokumentem, oddającym aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy: Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kuźnica do roku 2032. Proces prac rozpoczęto od przygotowania harmonogramu i trybu prac nad Strategią, zatwierdzonego przez Wójta; przygotowano pisma diagnostyczne do organizacji i instytucji, badające potrzeby i zasoby społeczne; dokonano analizy danych i programów zastanych. Dane statystyczne oraz instytucjonalne były analizowane z uwzględnieniem okresu lat 2013-2019 (ostatnie na dzień 31.12.2019). Przegląd zmian społecznych służył zebraniu informacji o tendencjach w poszczególnych obszarach.

Robocza wersja dokumentu została poddana ocenie Komisji Gospodarki Komunalnej, Rolnictwa, Kultury, Oświaty i Spraw Publicznych. Zgłoszone uwagi zostały uwzględnione w Strategii. Po uchwaleniu przez Radę Gminy dokument zostanie upowszechniony na stronie www oraz przesłany do wszystkich instytucji i organizacji uczestniczących w partycypacyjnym procesie prac.

O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 o pomocy państwa w wychowaniu dzieci ,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Konstruując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Dokonano więc analizy celów i kierunków działań w:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako podstawowego dokumentu strategicznego polityki regionalnej państwa,
- Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Sokólskiego,
- Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych.

Podczas prac nad dokumentem wykorzystano dane i zapisy: Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kuźnica na lata 2016-2026, raportów o stanie Gminy Kuźnica za lata 2018 i 2019, danych z Banku Danych Lokalnych GUS, informacji ze strony www.polskawliczbach/gmina Kuznica, a także Ocenę Zasobów Pomocy Społecznej z lat 2014-2019. Dzięki analizie i refleksji nad powyższymi źródłami prezentowana Strategia uwzględnia wymiar krajowej, regionalnej i lokalnej polityki publicznej.

Strategia została przygotowana na okres do roku 2032. Założony czas ma pozwolić na wprowadzenie zmian w instytucjach i społeczności w dłuższej perspektywie czasowej, wykorzystanie do działań i usług wskazanych w dokumencie nowego okresu finansowania z EFS, uaktualniania kierunków zadań i zapisów z nowych programów gminnych, powiatowych (większość skończyła się w 2020), wojewódzkich oraz krajowych, planowanych i projektowanych do 2030 roku.

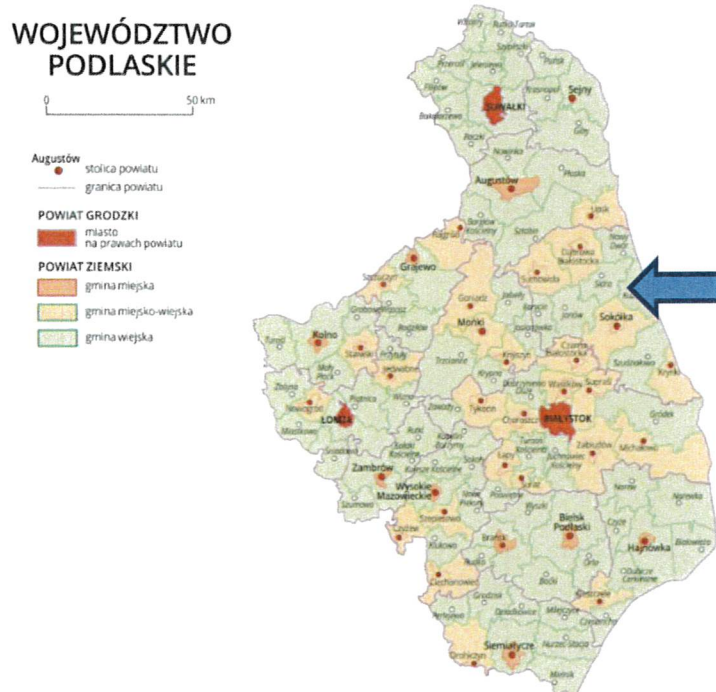
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kuźnica składa się z 2 części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno w części I- diagnozę sytuacji w gminie, wnioski, tendencje i prognozy zmian społecznych oraz w części II- misję i cele, harmonogram realizacji, sposoby zarządzania.

I. CZĘŚĆ DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

Gmina Kuźnica jest gminą wiejską położoną we wschodniej części województwa podlaskiego, w powiecie sokólskim, na północny – wschód od Sokółki w obrębie Zielonych Płuc Polski. Zajmuje powierzchnię 133,41 km².

Gmina od północnego zachodu graniczy z gminą Sidra, od południowego zachodu i południa z gminą Sokółka, od północy z gminą Nowy Dwór. Od strony wschodniej gmina graniczy z Republiką Białorusi. Przez gminę przebiegają istotne dla jej rozwoju szlaki komunikacyjne: trasa krajowa nr 19 oraz linia kolejowa: Białystok – Grodno.

Rysunek 1: Położenie gminy w województwie podlaskim

Źródło: www.wrotapodlasia.pl

Kuźnica, znajduje się w obrębie Wyniesienia Mazursko – Suwalskiego. Gminę cechuje pagórkowate ukształtowanie terenu, urozmaicone obszarami leśnymi, ułożone wśród malowniczego krajobrazu Wzgórz Sokólskich. Obszar ten charakteryzuje się występowaniem wysokich i rozległych wałów morenowych, sięgających od 10 do 50 m ponad otaczające je równiny. Gęstość zaludnienia wynosi 31 osób na 1 km². Dla porównania gęstość zaludnienia w województwie podlaskim wynosi 60 osób na 1 km² i 33 osoby na km² w powiecie sokólskim. Ludność gminy stanowi 5,7% ludności powiatu, zaś powierzchnia 6,5% powierzchni powiatu¹.

¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuznica

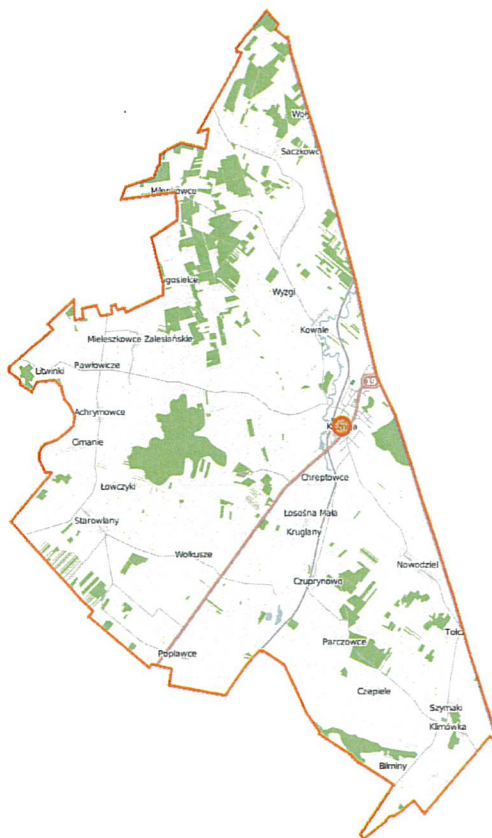
Sieć osadniczą w gminie tworzy 30 sołectw.

- 1 Achrymowce
- 2 Białobłockie
- 3 Bilminy
- 4 Cimanie
- 5 Czepiele
- 6 Czuprynowo
- 7 Chreptowce
- 8 Długosielce
- 9 Kowale
- 10 Kowale-Kolonia
- 11 Krugłany
- 12 Kuźnica
- 13 Litwinki
- 14 Klimówka
- 15 Kuścińce
- 16 Łosośna Wielka
- 17 Łowczyki
- 18 Mieleszkowce Zalesiańskie
- 19 Milenkowce
- 20 Mieleszkowce Pawłowickie
- 21 Nowodziel
- 22 Popławce
- 23 Parczowce
- 24 Saczkowce
- 25 Starowlany
- 26 Tołcze
- 27 Wyzgi
- 28 Wołyńce
- 29 Wojnowce
- 30 Wołkusze

Wsie są zróżnicowane pod względem wielkości, od największych takich jak miejscowość Kuźnica zamieszkiwana przez 1 744 osoby, przez liczące po 100-200 mieszkańców - Nowodziel, Czuprynowo, Klimówka, Popławce, poprzez liczące kilkudziesięciu mieszkańców Wołyńce, Tołcze, Łowczyki, Białobłockie oraz najmniejsze Wyzgi, liczące dziesięciu mieszkańców.

Rysunek 2: Gmina Kuźnica

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Miejscowość gminna Kuźnica jako lokalny ośrodek rozwoju pełni funkcje usług lokalnych w zakresie administracji samorządowej i gospodarczej, handlu, oświaty, finansów, zdrowia, obsługi rolnictwa i obsługi komunikacyjnej. W miejscowości Kuźnica funkcjonuje szereg istotnych dla życia publicznego instytucji tj.: Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Biblioteka Publiczna, Urząd Gminy, Komisariat Policji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. Janina i Sławomir Chmaro „Przychodnia Rodzinna”, placówka pocztowa. Ważną rolę pełni Placówka Wsparcia Dziennego prowadzona przez Caritas Archidiecezji Białostockiej. Zlokalizowany jest także Oddział Celny Drogowy, Oddział Celny Kolejowy, Placówka Straży Granicznej.

Wszystkie pozostałe wsie pełnią funkcje rolnicze, z niewielkim programem usług podstawowych.

Część Gminy o powierzchni 4 566,31 ha objęta jest Obszarem Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Sokólskie”. Skalne surowce mineralne na terenie gminy eksploatuje się metodami odkrywkowymi. Szczególnie bogate są zasoby piasku, żwiru i kruszywa naturalnego oraz gładów narzutowych. Największy odsetek zajmują gleby wytworzone z piasków i glin w trybie gleb brunatnych oraz bielcowych, a następnie czarne ziemie, jak również gleby bagienne. Struktura użytkowania gleb ma charakter rolniczy. Na terenie gminy nie występują najlepsze klasy gleb - I i II.

Najwięcej jest gleb klasy IV, V i VI. W Gminie Kuźnica w 2019 roku funkcjonowało 2 460 gospodarstw rolnych.

W zasobie Gminy są 52 drogi gminne o łącznej dł. 60,383 km. Procentowy udział dróg utwardzonych w ogólnej sieci dróg gminnych na koniec 2019 roku wynosił: 25 %. Gmina poprzez remont i przebudowę dróg gminnych, sukcesywnie podnosi ich standard.

Gmina ma również do zaoferowania turystom atrakcyjne zabytki kultury, takie jak:

- murowany pałac we wsi Pawłowice,
- drewniany dwór modrzewiowy w m. Łosośna Mała,
- zabytkowy kamiennie- drewniany młyn wodny w m. Łosośna Wielka,
- Kościół pw. Opatrzności Bożej w Kuźnicy,
- Cerkiew Podwyższenia Krzyża Pańskiego w Kuźnicy,
- Kościół Świętej Trójcy i św. Dominika w Klimówce,
- murowana kapliczka zlokalizowana nieopodal wsi Wołkusze.

Pomimo znacznego potencjału turystycznego posiadanego przez Gminę, ludność trudni się głównie rolnictwem i drobnymi usługami. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych.

W 2019 roku w gminie Kuźnica oddano do użytku 8 budynków mieszkalnych. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Kuźnica to 1 747 nieruchomości. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Kuźnica to 5,88 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa podlaskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 65,31% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 60,39% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 58,33% mieszkań posiada łazienkę, 45,33% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,00% z gazu sieciowego².

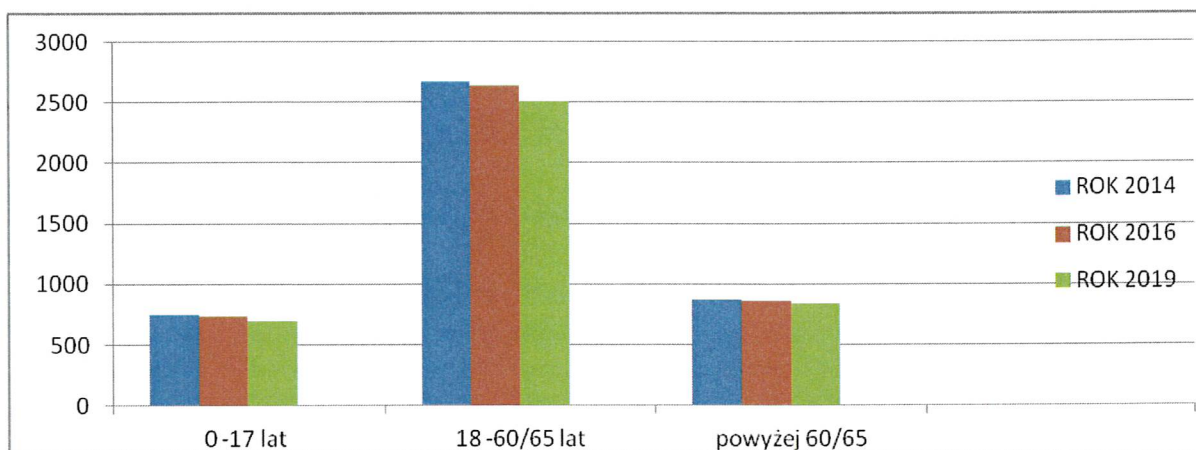
² https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuznica

1. DEMOGRAFIA

Liczba stałych mieszkańców gminy wynosiła wg stanu na dzień 31.12.2019r. (dane USC Kuźnica) 4046 osób. W stosunku do roku 2018 liczba osób zmniejszyła się o 69. W strukturze ludności gminy dostrzegalna jest niewielka przewaga mężczyzn 50,35% nad kobietami 49,65% w ogólnej liczbie mieszkańców.

Średni wiek mieszkańców wynosi 43,1 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski³.

Wykres 1: Ludność gminy Kuźnica w latach 2014, 2016, 2019

Dane: Urząd Gminy Kuźnica, USC

Tabela 1: Demografia w wybranych latach

Dane z roku:	Wiek: 0-17 lat	Wiek: 18-60/65 lat	Wiek: powyżej 60/65 lat	Razem
2014	748	2669	869	4286
2016	733	2637	863	4233
2019	700	2503	843	4046
Tendencja	Spadek o 48	Spadek o 166	Spadek o 26	Spadek o 240 osób

Dane: Urząd Gminy Kuźnica, USC

³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuznica

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

W analizowanym okresie, ostatnich pięciu lat liczba ta spadała o 5,5%, to jest o 240 osób. **Największy spadek odnotowano w grupie wieku produkcyjnego.** Dla porównania w latach 2010-2019 liczba mieszkańców zmalała o 9%.

Wśród mieszkańców w 2019 roku grupę 17,3 % - czyli 700 osób stanowiły dzieci i młodzież. W wieku produkcyjnym gminę zamieszkiwało 2503 osoby, co stanowiło 61,8% oraz 843 osoby – 20,9% w wieku poprodukcyjnym. W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, **gmina Kuźnica w latach 2014-2019 wykazuje tendencje utrzymania wysokiej liczby seniorów w stosunku do ogółu mieszkańców.** Duże spadki wśród grup do 60 r. życia powodują powiększanie się proporcjonalnie liczby seniorów w stosunku do wciąż spadającej liczby mieszkańców.

Grupa seniorów, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych. Samorząd Gminy podejmuje działania infrastrukturalne i społeczne w odpowiedzi na potrzeby osób starszych. Współfinansuje z Caritas Archidiecezji Białostockiej Stację Opieki Caritas dla osób przewlekle chorych, wspiera inicjatywy Klubu Koła Emerytów i Rencistów w Kuźnicy, udostępnia pomieszczenia ośrodka kultury dla działań na rzecz seniorów. Do osób starszych były też kierowane programy celowe.

Wysoka liczba osób starszych w populacji przyczynia się do zwiększenia liczby osób zmagających się ze starczą niewydolnością, chorobami i niedożywieniem. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie **prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 r. życia.** Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasookresu życia.

Zgodnie z założeniami, przewidywane są w Polsce⁴ największe zmiany w natężeniu zgonów wśród mężczyzn w wieku 40-64 lata, wśród kobiet w wieku 50-59 oraz w najmłodszych rocznikach wieku. Prognozowane przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrośnie od poziomu do 77,1 w 2035 r., zaś kobiet do 82,9 w 2035r. Nadal będzie utrzymywać się nadumieralność mężczyzn, jednak jej skala będzie znacznie mniejsza.

Na podstawie danych statystyki ruchu naturalnego ludności, prowadzonego przez Urząd Gminy w Kuźnicy można zaobserwować, że na przestrzeni pięciu lat:

- gmina odnotowuje wysoki, ujemny przyrost naturalny
- saldo migracji ma tendencję ujemną,
- spada liczba urodzeń dzieci.

---

⁴ Prognoza ludności Polski, GUS, 2008-2035

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Tabela 2: Ruch naturalny ludności w gminie Kuźnica w latach 2014-2019

Rok	2014 r.	2016 r.	2019
Ilość zawartych rozwodów	5	7	11
Ilość zawartych małżeństw	11	20	14
Ilość zgonów	72	45	71
Ilość urodzeń	48	43	32
Przyrost naturalny	-24	-2	-39
Migracja (saldo)	1	0	-27

Dane: Urząd Gminy Kuźnica, USC
GUS BDL

Mieszkańcy gminy Kuźnica zawarli w 2019 roku 14 małżeństw. Jest to mniej od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski.

30,4% mieszkańców gminy Kuźnica jest stanu wolnego, 52,9% żyje w małżeństwie, 3,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,5% to wdowy/wdowcy.

Gmina Kuźnica w roku 2019 osiągnęła ujemny przyrost naturalny wynoszący -39. W 2019 roku urodziło się w gminie 32 dzieci, w tym 76,0% dziewczynek i 24,0% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,54 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2019 roku zarejestrowano 36 wniosków o zameldowanie w ruchu wewnętrznym oraz zarejestrowano 63 wnioski o wymeldowanie, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Kuźnica -27⁵.

Analiza gminnych danych demograficznych i ruchu ludności powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w celach strategicznych i działaniach samorządu lokalnego, sprzyjających zarówno polityce prorodzinnej, jak i aktywności senioralnej.

⁵ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuznica

2. SYTUACJA GOSPODARCZA

Gmina położona jest na terenie malowniczych Wzgórz Sokólskich. Duża ilość terenów zielonych, platformy widokowe oraz brak uprzemysłowionych terenów są ciekawą ofertą dla turystów poszukujących ciszy i wiejskiego klimatu, którzy znajdą tu wspaniałe miejsca do rekreacji i odpoczynku. Obok bogatych walorów środowiska przyrodniczego gmina Kuźnica ma do zaoferowania turystom atrakcyjne zabytki i kulturę. Gmina Kuźnica podejmowała liczne działania zmierzające do promocji swych walorów, wydarzeń oraz historii gminy.

Rzeźba terenów gminy stanowi korzystny element środowiska przyrodniczego dla rozwoju i funkcjonowania rolnictwa.

Pomimo znacznego potencjału turystycznego posiadanego przez Gminę, ludność trudni się głównie rolnictwem i drobnymi usługami. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość gminy w dalszym ciągu wiąże się z rozwojem rolnictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych i rekreacyjnych.

Z ogólnej powierzchni 13 341 ha

użytki rolne ogółem zajmują 10 991 ha – powierzchni gminy,

w tym:

grunty orne – 5 351ha

łąki– 1 601 ha

pastwiska – 844

na lasy przypada 2 076 ha

a na grunty pozostałe (t. zurbanizowane, nieużytki, drogi, tereny kolejowe, wody) to 119 ha –powierzchni gminy.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Kuźnica zmienia się. Ograniczana jest powierzchnia użytków rolnych na rzecz gruntów pozostałych.

Na terenie gminy funkcjonowało w 2019 roku 2 460 gospodarstw rolnych, a 75% z nich (1852) stanowiły małe gospodarstwa do 5 ha. Ilość małych i dużych pow. 15 ha gospodarstw rolnych wzrasta na przestrzeni lat. Rolnictwo jest podstawowym źródłem utrzymania ludności gminy. Podstawową formą własności użytków rolnych, jest gospodarka indywidualna.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032**Tabela 3: Liczba gospodarstw rolnych w gminie Kuźnica w 2019 roku**

Lp.	Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw 2019
1	0-2 ha	1053
2	1-2 ha	333
3	2-5 ha	466
1852		
4	5-7 ha	184
5	7-10 ha	179
358		
6	10-15 ha	142
7	powyżej 15 ha	108
250		
Razem		2460

Dane: Urząd Gminy Kuźnica

Poza sektorem rolniczym i publicznym mieszkańcy gminy zajmują się usługami budowlanymi, wykończeniowymi, działalnością usługową wspomagającą produkcję roślinną, transportem drogowym towarów, działalnością usługową następującą po zbiorach, wykonywaniem instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych i innych.

W 2019 roku na terenie gminy Kuźnica funkcjonowało 2 460 indywidualnych gospodarstw rolnych oraz 220 podmiotów publicznych i prywatnych. Zgodnie z danymi udostępnionymi w Bazie Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego na obszarze gminy zarejestrowanych było:

Tabela 4: Przedsiębiorczość w gminie

Liczba podmiotów działających	2014	2016	2019
Podmioty zarejestrowane ogółem	188	200	220
Sektor publiczny	11	11	9
Sektor prywatny – ogółem, w tym:	177	187	210
spółki	10	12	11
osoby fizyczne	147	155	177
spółdzielnie	1	1	0
stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	6	8	11
podmioty nowo zarejestrowane	14	20	28

Dane: Bank danych lokalnych GUS

Na podstawie analizy danych z tabeli można stwierdzić, że na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika **działalności przedsiębiorczej była wzrostowa**.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

W roku 2019 na terenie gminy Kuźnica wśród 220 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, 210 stanowił sektor prywatny (w tym 177 osób fizycznych prowadzących działalność).

Obserwuje się stały trend w zakładaniu nowych działalności gospodarczych, w roku 2019 **zarejestrowano 28 nowych podmiotów.**

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (213) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

- 3,2% (7) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo,
- 26,4% (58) podmiotów przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności,
- 70,5% (155) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (21.5%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (20.3%)⁶.

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Kuźnica wynosiło 3 951,21 PLN, co **odpowiada 81.70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.**

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kuźnica:

- 59,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Kuźnica pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo),
- 13,3% w przemyśle i budownictwie,
- 8,7% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)
- 1,0% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)⁷.

Analiza lokalnego rynku pracy dotyczy również osób pozostających bez pracy. Została przeprowadzona na podstawie danych o liczbie bezrobotnych i strukturze bezrobocia, udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce.

Na terenie działania Powiatowego Urzędu Pracy występuje duże przestrzenne zróżnicowanie poziomu bezrobocia; 37% pozostających bez pracy zamieszkuje miasto i gminę Sokółka, a pozostałe 63 % stanowią mieszkańcy 9 gmin powiatu. Z ogólnej liczby 2 727 zarejestrowanych bezrobotnych na dzień 31.12.2019 przez PUP w – 190 osób (7 % spośród wszystkich w powiecie) to osoby zamieszkałe na terenie gminy Kuźnica. Największa liczba osób bezrobotnych jest w trzech miejskich ośrodkach powiatu tj. m i gm. Sokółka, m i gm. Dąbrowa Białostocka i m i gm. Suchowola.

⁶ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuznica

⁷ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuznica

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Stopa bezrobocia w powiecie sokólskim w latach 2014-2019 oscylowała w granicy od 15,0% (2015r.) do 11,1% (2018r.). W grudniu 2019r. stopa bezrobocia w powiecie sokólskim wyniosła 9,7%. Bezrobocie w powiecie sokólskim systematycznie spada, z 4 543 osób w 2014 r zmniejszyło się o 40 % w przeciągu 5 lat, to jest spadło do 2 727 osób w 2019 roku. **Spadek dotyczy również gminy Kuźnica z 286 zarejestrowanych bezrobotnych w gminie w roku 2014 - do 190 w roku 2019, czyli o 96 osób (33 %).**

Bezrobocie rejestrowane w gminie Kuźnica wynosiło w 2019 roku 7,6 % ogółu mieszkańców. Było to znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie sokólskim 9,7 %, ale niestety więcej od wskaźnika dla województwa podlaskiego 6,9%, a także od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski – 5,1%.

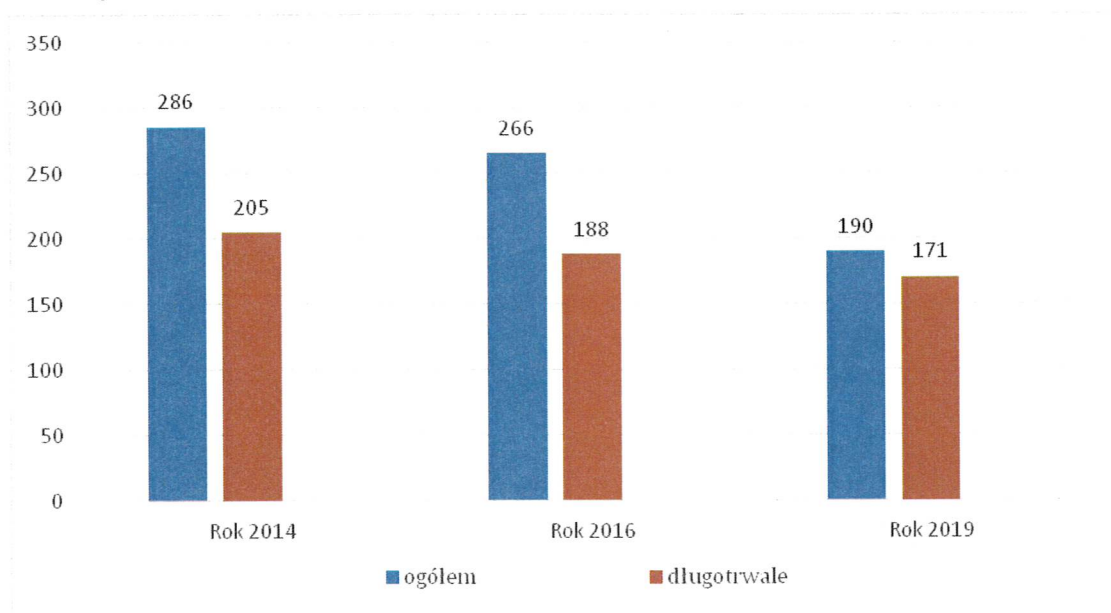
Liczba osób bezrobotnych w gminie Kuźnica w latach 2014– 2019 wynosiła:

w roku 2014 - 10,7%, było to 286 osób,

w roku 2016 - 10,8%, było to 266 osób,

w roku 2019 – 7,6 %, było to 190 osób.

Wykres 2: Struktura długotrwale bezrobotnych w gminie Kuźnica w latach 2014-2019

Dane: PUP w Sokółce

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia jest długi czas pozostawania bez pracy. Na podstawie danych statystycznych można stwierdzić, że na koniec grudnia 2019 roku dla obszaru gminy **zarejestrowanych od długiego czasu było 171 osób, czyli 90 % bezrobotnych.** Długotrwałość pozostawania bez pracy to okres 12 miesięcy bez podjęcia zatrudnienia. Jedynie 19 osób zarejestrowanych jako bezrobotne miało prawa do zasiłku.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Taka sytuacja niesie ze sobą zagrożenie dla życia społecznego dla osób, które doświadczają ubóstwa. Brak środków do życia wynikające z długotrwałego bezrobocia przyczynia się do pojawienia bezradności wyuczonej, kiedy to osoby bezrobotne zaczynają zarówno pod względem ich emocji (przestają wierzyć w zmianę sytuacji), wiedzy (zaprzestają poszukiwania informacji dotyczących ofert pracy) i działań (nie uczestniczą w spotkaniach specjalnie dla nich zorganizowanych) nie widzieć sensu w staraniach się o pracę, we własnej aktywizacji na rynku pracy. Występuje też często niechęć do podejmowania szkoleń, udziału w kursach mających na celu przekwalifikowanie zawodowe.

Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się do PUP w Sokółce (Informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2019) były grupy osób w sytuacji szczególnej na rynku pracy.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowili:

- bezrobotni w wieku 25 – 34 lata – 26,1% ogółu zarejestrowanych i w wieku 35 – 44 lata – 21,7% ogółu zarejestrowanych,
- pod względem wykształcenia są to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz zasadniczym zawodowym,
- bezrobotni ze stażem od 1 do 5 lat – 25,6%, bezrobotni ze stażem do 1 roku – 22,5% oraz bezrobotni bez stażu pracy – 19,5 % ogółu bezrobotnych,
- bezrobotni pozostający bez pracy przez okres powyżej 24 m-cy– 34,0%.

W ramach działań na rzecz osób bezrobotnych GOPS w Kuźnicy informował osoby bezrobotne, korzystające z pomocy społecznej o możliwości udziału w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, ale także o rekrutacjach do szkół zaocznych, kursach, szkoleniach, projektach kierowanych do osób niepełnosprawnych, a w razie potrzeby pomagał przy rekrutacji zainteresowanych szkoleniami.

W odpowiedzi na poszukiwanie rozwiązań skierowanych do grup szczególnych, Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce, realizował wiele programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji lokalnego rynku pracy⁸, w tym:

- Projekt pt.: „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie sokólskim” współfinansowany przez Unię Europejską, skierowany do: osób młodych w wieku 18-29 lat bez pracy, w tym z niepełnosprawnościami, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce jako bezrobotne, w szczególności należących do tzw. młodzieży NEET (czyli zgodnie z definicją przyjętą w POWER 2014-2020 nie uczestniczące w kształceniu i szkoleniu)
- Program staży w placówkach Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowany z rezerwy Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej

---

⁸ <https://sokolka.praca.gov.pl/>

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

- Projekt „Klucz do zmian”. Beneficjentami projektu były osoby w wieku 30 lat i więcej (tj. od dnia 30 urodzin) pozostające poza rynkiem pracy, tj. zarejestrowane jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sokółce, w tym: osoby długotrwale bezrobotne, osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby niepełnosprawne, o niskich kwalifikacjach, kobiety
- oraz wiele innych: Praca się opłaca, Dłużnicy, Bez barier, Grunt to praca.

Realizowano też szkolenia celowane, prace interwencyjne i inne instrumenty rynku pracy.

Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy jest jednym z ważnych warunków efektywnego rozwoju społeczno- gospodarczego. Jako teren wiejski z potencjałem rolniczym gmina Kuźnica posiada wiele uwarunkowań, które tworzą szanse rozwoju gospodarczego tego obszaru.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN SYTUACJI GOSPODARCZEJ:

- Na przestrzeni lat 2014-2019 dynamika przedsiębiorczości miała charakter wzrostowy (w 2014 było w gminie 188, w 2019- 220 zarejestrowanych podmiotów), co wskazuje na dobre warunki lokalne i zarządzanie w sferze gospodarczej.
- Wzrosła liczba gospodarstw rolnych. Należy utrzymać tendencje sprzyjające zintensyfikowanemu rolnictwu i dbaniu o stan środowiska naturalnego we współpracy z sołectwami, rolnikami. Wykorzystać kolejny okres finansowania z EU.
- Na terenie gminy Kuźnica występuje średni poziom bezrobocia rejestrowanego. W roku 2019 osoby bezrobotne stanowiły 7,6 % ludności w wieku produkcyjnym, czyli 190 osób.
- Bezrobocie można określić spadającym na przestrzeni ostatnich pięciu lat, w roku 2014 wynosiło bowiem aż 10,7 %, w grupie osób pozostających bez pracy, było to 286 osób.
- Należy poszukiwać efektywnych rozwiązań wobec osób z grup ryzyka na rynku pracy; bez kwalifikacji, osób młodych do 30 roku życia oraz powyżej 50 lat. Utrzymać współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce i instytucjami działającymi w obszarze rynku pracy, ekonomii społecznej; realizację projektów i przedsięwzięć. Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni długotrwale, ich liczba stanowiła w roku 2019 aż 90 % wśród ogółu bezrobotnych w gminie.
- Ważne są działania długofalowe, nastawione na tworzenie nowych miejsc pracy, warunków sprzyjających rozwojowi rolnictwa, turystyki, usług, podmiotów ekonomii społecznej i aktywnej integracji. Wszystkie działania sprzyjałyby powstaniu większej liczby zakładów pracy.

3. OBSZARY SPOŁECZNE WRAZ Z WNIOSKAMI I PROGNOZAMI ZMIAN

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informację o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego. Infrastruktura społeczna obejmuje usługi z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, niezbędne do funkcjonowania lokalnej społeczności.

EDUKACJA

W gminie Kuźnica w roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowały dwie placówki oświatowe: **Szkoła Podstawowa w Kuźnicy oraz Przedszkole w Kuźnicy**, gdzie nauką objętych było 266 dzieci w wieku szkolnym i 94 dzieci w czterech oddziałach przedszkolnych. Szkoła zapewniała zajęcia świetlicowe dla wszystkich uczniów, którzy pozostawali w szkole dłużej ze względu na czas pracy rodziców, organizację dojazdu do szkoły lub inne okoliczności wymagające zapewnienia opieki w szkole. W roku 2019/2020 korzystało z niej 181 osób.

W latach 2014-2019 Gmina nie oferowała młodym rodzicom możliwości oddania pod fachową opiekę dzieci w wieku poniżej 3 lat, to jest miejsc w żłobkach czy punktach malucha.

Po wprowadzeniu zmian w systemie edukacji we wrześniu 2017, prawo oświatowe zmieniło strukturę polskich szkół. Zmiany objęły wszystkie szczeble edukacyjne - od szkół podstawowych po szkoły ponadpodstawowe. W tych pierwszych nauka wydłużona została do ośmiu lat, stąd w gminie funkcjonuje jedna szkoła podstawowa ośmioletnia. Liczba dzieci w SP również uległa zmianie. Tabela 5 wskazuje **spadek liczby dzieci w szkole podstawowej na przestrzeni pięciu lat**.

Tabela 5: Liczba dzieci objętych edukacją w gminie Kuźnica w latach 2013-2019

Rok szkolny	2013/2014		2016/2017		2019/2020	
	Liczba dzieci	dowożonych	Liczba dzieci	dowożonych	Liczba dzieci	dowożonych
W szkole podstawowej	356	189	320	164	266	164
W oddz przedszkolnych	92	36	76	20	94	34

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Razem	448	225 50,2%	396	184 46%	360	198 55%
--------------	------------	----------------------------	------------	--------------------------	------------	--------------------------

Dane : Dane własne Szkoły Podstawowej w Kuźnicy i Przedszkola w Kuźnicy

W kontekście liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego na terenie gminy, dostrzegalna jest stabilizacja. W roku szkolnym 2013/2014 z wychowania przedszkolnego korzystało 92 dzieci (36 dojeżdżała), a w roku 2019/2020 liczba ta wynosiła 94 osoby (w tym 34 dojeżdżających).

W demografii gminy dostrzegalny jest spadek liczby urodzeń: w roku 2014 przyszło na świat 48 dzieci, a w roku 2019 tylko 32 dzieci. **Utrzymująca się, czyli faktycznie wzrastająca w stosunku do liczby urodzeń liczba dzieci przedszkolnych, to możliwy wzrost świadomości rodziców oraz zmniejszona liczba bezrobotnych na lokalnym rynku pracy**, zwiększona dostępność miejsc w oddziałach przedszkolnych. Pobyt w przedszkolu dobrze rokuje na przyszłą edukację, wcześniejsze rozpoczęcie nauki ma wpływ na późniejsze wyniki egzaminacyjne, a także na lepszą socjalizację dzieci.

Oddział czwarty w Przedszkolu utworzono w ramach kontynuacji projektu realizowanego przez gminę Kuźnica: „Każdy chce być przedszkolakiem – zwiększenie dostępności dzieci do przedszkola - Oś priorytetowa III KOMPETENCJE I KWALIFIKACJE, DZIAŁANIE 3.1 Kształcenie i edukacja, PODDZIAŁANIE 3.1.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej.

Przedszkole, poza kadrą nauczycielską w 2019 roku zatrudniało 2 pedagogów specjalnych (specjalistę rewalidacji, terapeutę pedagogicznego) oraz psychologa i logopedę. Wsparcie to jest niezbędne w związku z liczbą dzieci z orzeczeniami, z niepełnosprawnością oraz wymagających dodatkowych zajęć rewalidacyjnych, czy korekcyjno-kompensacyjnych. Przedszkole proponowało też podopiecznym w roku 2019: zajęcia taneczne, zajęcia z drugiego języka nowożytnego (rosyjski), zajęcia kulinarne, sensoplastykę oraz realizowało wiele programów uzupełniających atrakcyjność kształcenia

i zapewniających współpracę z rodzicami.

Tabela 6: Projekty i programy realizowane w Przedszkolu w latach 2014-2019

Międzynarodowe		Ogólnopolskie i/lub regionalne	
Lp.	Nazwa	Lp.	Nazwa
1.	„Mały Miś w świecie wielkiej literatury”	1.	" Czyste powietrze wokół nas”
2.	„Piękna nasza Polska cała”	2.	„ Moje dziecko idzie do szkoły”
3.	„Magiczna moc bajek”	3.	„Z kodowaniem za pan brat”

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

	4.	"Kubusiowi przyjaciele natury"
	5.	"Mamo, tato, wolę wodę!"
	6.	„Aktywne wakacje” - półkolonie finansowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Kuźnicy
	7.	W bliskości z naturą żyć mądrze i zdrowo”/4 wycieczki finansowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Kuźnicy
	8.	Bezpieczne wakacje” - półkolonie finansowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Kuźnicy
	9.	„Radosne wakacje” -półkolonie finansowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Kuźnicy

Dane własne: UG Kuźnica i Przedszkola w Kuźnicy

Obok podstawowych zadań edukacyjnych Szkoła Podstawowa w Kuźnicy wypełnia też funkcje opiekuńcze oraz zapewnia aktywność fizyczną i rekreację na placach zabaw i boiskach.

Szkoła oferuje szeroki program zajęć pozalekcyjnych, podczas których uczniowie rozwijają swoje pasje, pogłębiają wiedzę, przygotowują się do udziału w konkursach i zawodach. Zajęcia organizowane są w różnorodnych formach, głównie po lekcjach lub przed lekcjami. Oferta zajęć pozalekcyjnych jest poprzedzona ankietą badającą potrzeby edukacyjne uczniów na początku roku szkolnego. Wyniki ankiet są wykorzystywane do organizacji zajęć pozalekcyjnych w bieżącym roku szkolnym.

W roku 2019 w szkole przeprowadzono zajęcia rozwijające zainteresowania i wyrównujące braki w umiejętnościach i wiadomościach uczniów, uwzględniono potrzeby uczniów zdolnych oraz uczniów wymagających wsparcia w formie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych. Ponadto nauczyciele prowadzili zajęcia dodatkowe przygotowujące uczniów do egzaminów zewnętrznych, między innymi:

- 19 kół przedmiotowych (informatyczne, przedmiotowe, artystyczne, sportowe, turystyczno-krajoznawcze, inne),
- zajęcia sportowe,
- koła kształtujące postawy prospołeczne (szkolne koło Caritas, szkolne koło PCK),
- organizacje kształtujące postawy prospołeczne (Samorząd Uczniowski, harcerstwo),
- zajęcia rozwijające przedsiębiorczość uczniów (sklepik szkolny).

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Z budżetu Gminy finansowane były zajęcia rozwijające zainteresowania: koło plastyczne, koło teatralne, koło szachowe, koło programowania oraz chór.

Oprócz kadry pedagogicznej przedmiotowej, Szkoła Podstawowa w Kuźnicy zatrudnia niezbędnych specjalistów, w tym: pedagoga szkolnego, logopedę, tyflop pedagoga, nauczyciela doradztwa zawodowego, terapeutów. Wspomagają oni również edukację dzieci niepełnosprawnych.

W Szkole funkcjonuje biblioteka. Integralną część biblioteki stanowi czytelnia wyposażona w cztery stanowiska z dostępem do Internetu.

W celu wsparcia specjalistycznego dla uczniów, nauczyciele podnoszą swoje kwalifikacje w ramach studiów podyplomowych i certyfikowanych szkoleń. W roku szkolnym 2019/2020 nauczycieli wzięli udział w 140 kursach i innych formach doskonalenia, szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do Przedszkola i Szkoły Podstawowej angażują się w wiele działań, uczestniczą w warsztatach edukacyjnych. W obu placówkach funkcjonowała Rada Rodziców.

Szkoła aktywnie uczestniczy w ogólnopolskich programach społeczno- edukacyjnych, takich jak:

- Umiem pływać
- Wolność oddechu – zapobiegaj astmie
- Nie pal przy mnie, proszę
- Ratujemy i uczymy ratować
- Światowy dzień bez tytoniu
- Niesamowity świat higieny jamy ustnej
- Bezpieczny Puchatek
- Trzymaj formę
- Znajdź właściwe rozwiązanie
- Bieg po zdrowie
- Kleszcz mały czy duży nic dobrego nie wróży
- Program pierwotnej profilaktyki Wad Cewy Nerwowej
- Lepsza szkoła
- Dobry zawód – fajne życie
- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa
- Projekt UNICEF „My też mamy marzenia”

Urząd Gminy w Kuźnicy, wspólnie z GOPS i Szkołą Podstawową w Kuźnicy prowadzą różne formy wspierania uczniów i ich rodzin, są to :

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

- stypendia szkolne (socjalne i za osiągnięcia w nauce, sporcie, w roku 2019 przyznano je dla 29 osób),
- finansowanie posiłków (w roku 2019 dla 77 osób),
- w ramach Rządowego programu „Darmowe podręczniki” zapewniony jest do dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych,
- dowożenie uczniów do placówek edukacyjnych na terenie gminy,
- dowożenie uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego do Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Sokółce.

Szkoła dysponuje salą gimnastyczną. Na powierzchnię terenów sportowych składają się też: boisko do piłki nożnej, boisko do piłki ręcznej, boisko do koszykówki, korty tenisowe, bieżnie proste, bieżnie okólnie, skocznie i rzutnie. Boisko wielofunkcyjne ma sztuczną nawierzchnię, natomiast bieżnie wymagają przeprowadzenia gruntownych prac wykończeniowych. Uzupełnieniem bazy sportowej jest plac zabaw oraz siłownia.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii prowadzona jest profilaktyczna działalność informacyjna oraz podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie szkodliwości spożycia alkoholu.

WNIOSKI I PROGNOZY OBSZARU EDUKACJI:

- W latach 2014-2019 nastąpił 20% spadek liczby uczniów w Szkole Podstawowej jednocześnie utrzymała się stabilna liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną.
- Konieczne jest przygotowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
- Placówki edukacyjne, wspólnie z UG wykazują zaangażowanie w działania wychowawcze i rozwojowe, w pozyskiwanie zewnętrznych środków i realizację projektów.
- Niezbędne jest utrzymanie zajęć pozalekcyjnych i ich dofinansowanie, wzbogacenie oferty zajęć (np. robotyka, taneczne, sportowe, koła przedmiotowe), gdyż gwarantuje to wyrównywanie szans rozwojowych oraz aktywny sposób spędzania czasu, alternatywny wobec cyfrowych wzorców.
- Należy wesprzeć placówki edukacyjne w rozwoju infrastruktury, w tym doposażyć sale w pomoce dydaktyczne, zadbać o rozwój pomieszczeń specjalistycznych, zakup tablic multimedialnych, wymianie urządzeń multimedialnych,
- Zauważalny jest wzrost liczby uczniów z dysfunkcjami, niepełnosprawnościami, co wymaga utrzymania kadry specjalistycznej w placówkach edukacyjnych i zapewnienia dostępności ich usług dla dzieci, młodzieży i rodziców.

KULTURA W GMINIE

Istotnym czynnikiem warunkującym aktywność w gminie jest dobrze funkcjonujący **Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kuźnicy, Biblioteka Publiczna Gminy Kuźnica oraz świetlice wiejskie**. Działalność kulturalna na terenie Gminy obejmuje przede wszystkim przedsięwzięcia realizowane przez ww. instytucje, ale również jednostki oświatowe, sołectwa czy stowarzyszenia. W Szkole i Przedszkolu odbywają się imprezy o charakterze kulturalnym i patriotycznym.

Trzy funkcjonujące świetlice wiejskie w Saczkowcach, Starowlanach oraz Klimówce stanowią „centrum wsi”, w których prowadzona jest działalność kulturalna i edukacyjna na rzecz mieszkańców. W świetlicach skupia się lokalna społeczność – starsi i młodszy mieszkańcy miejscowości. Oprócz funkcji kulturalnych świetlice w Saczkowcach i Starowlanach pełnią także funkcję kultu religijnego. W wydzielonych pomieszczeniach odbywają się msze święte. Mieszkańcy cyklicznie organizują w świetlicach imprezy okolicznościowe np. Dzień Kobiet, Dzień Matki, rodzinne spotkania okolicznościowe, nabożeństwa majowe, droga krzyżowa, różaniec oraz zebrania sołectkie, zebrania członków Ochotniczej Straży Pożarnej w Starowlanach, szkolenia rolnicze, spotkania z przedstawicielami ODR, spotkania z funkcjonariuszami Policji np. w sprawie Krajowej Mapy Zagrożeń i innych związanych z bezpieczeństwem. W Klimówce prężnie działa **Koło Gospodyń Wiejskich w Klimówce „Klimowieckie Klimaty”**.

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu jest samorządową instytucją kultury, której podstawowym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb społeczeństwa gminy z uwzględnieniem działań w zakresie upowszechniania kultury narodowej i regionalnej z udziałem szerokiego ogółu mieszkańców gminy i aktywnego ich uczestnictwa w życiu kulturalnym. W latach 2014-2019 GOKiS zatrudniał 2 stałych pracowników, instruktorów podczas ferii, wakacji czy do określonych zajęć, wg potrzeb. W skład infrastruktury GOKiS wchodziły w 2019 roku: budynek GOKiS oraz Budynek Świetlicy Wiejskiej w Klimówce.

Nadrzędnym celem Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu jest stworzenie mieszkańcom gminy możliwości korzystania z różnych form życia kulturalnego. W swojej ofercie programowej GOKiS oferuje działania, które służą integracji społeczeństwa i adresowane są dla jak najszerszej liczby mieszkańców poprzez uwzględnienie ich oczekiwań.

W ramach statutowej działalności GOKiS jest głównym organizatorem gminnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, wykonuje scenografie i dekoracje w czasie obchodów świąt

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

narodowych, organizuje mecze, konkursy plastyczne i wystawy twórczości. GOKiS służy pomocą w przygotowaniu wszelkich uroczystości.

Tabela 7: Działalność GOKiS w latach 2014, 2016, 2019

Formy działalności	Rok 2014	Rok 2016	Rok 2019
Zajęcia	Koło plastyczne, - koło instrumentalne, Zajęcia kulinarne;	Koło plastyczne, Koło taneczne, Koło muzyczne, Nauka gry na instrumentach.	Zumba dla dzieci, młodzieży i dorosłych, Karate dla dzieci, Zajęcia muzyczne dla dzieci, Zajęcia kreatywne dla dzieci, Chór dla dorosłych i seniorów
Grupy formalne i nieformalne	Klub Koła Emerytów i Rencistów, Zespół wokalny – instrumentalny „Klub Młodego Wokalisty”, Grupa taneczna	Klub Koła Emerytów i Rencistów, Zespół instrumentalny.	Klub Koła Emerytów i Rencistów, Zespół Rockowy, Zespół Retro Band
Kalendarz wydarzeń	„Bliskie Spotkania z Poezją Śpiewaną Kuźnia 2014”, obchody świąt majowych 1 – 3 Maja, obchody Dnia Dziecka, Powitanie Wakacji, Pożegnanie Wakacji, Dożynki Gminne	„Kuźnickie Kolędowanie na Kresach”, Dzień Babci i Dziadka, „Konstytucyjna Majóweczka” „Wszystko co mamy to dzieci i mamy” - obchody Dnia Dziecka i Dnia Matki, „Talent za talent”, Akcja „Wakacje hurra Wakacje”, Dożynki Gminne, XX Spotkania z Poezją Śpiewaną „Kuźnia 2016”, spotkanie z Mikołajem, Wigilijne spotkanie opłatkowe.	„Balonowe Disco dla Dzieci”, „Kuźnickie Kolędowanie na Kresach”, Akcja ferie w GOKiS i w świetlicy w Klimówce, „Pikniczek Konstytucyjny”, Dożynki Gminne, 99 rocznica Bitwy Niemeńskiej, „Bal Wszystkich Świętych” dla dzieci, „Mikołajki”, Wigilia dla osób samotnych oraz Wigilia Seniorów, Bal sylwestrowy.
Inne działania- projekty, współpraca	Dzień Wnuczka i Wnuczki” we współpracy z Kołem Seniora, XV Wakacyjny Piknik Rodzinny we współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.	Mecz „Kawalerowie kontra żonaci” przy współpracy Klubu Sportowego „Pogranicze”, Akcja „Ferie 2016” w GOKiS przy współpracy z Kołem Emerytów i Rencistów, „Bawimy się bezpiecznie bez używek” w świetlicy w Kuźnicy	„Dzień Babci i Dziadka ” współorganizowany z Przedszkolem, Spotkanie z poetką Leonardą Szubzdą współorganizowane z Klubem Koła Emerytów i Rencistów, „Pikniczek Rodzinny” współorganizowany z Parafią „Opatrzności Bożej” w Kuźnicy, PWD Caritas,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

			Przedszkolem, 7 Kresowa Drużyna Harcerska, Akcja wakacje w GOKiS z dofinansowaniem GKRPA oraz PN, „Lato w Klimówce” współorganizowane z Kołem Gospodyń Wiejskich w Klimówce.
--	--	--	--

Dane własne: Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kuźnicy

Działalność ośrodka ma swoje korzenie w bogatej historii gminy i regionu. Jest dostosowywana do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, na miarę istniejących zasobów kadrowych, finansowych i organizacyjnych. Stwarza możliwości edukacji artystycznej i rozwoju pasji oraz zainteresowań mieszkańców. Zespoły promują kulturę i gminę, biorą udział w wydarzeniach i konkursach lokalnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych. Aktywizowane jest również środowisko dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez udział w festiwalach i konkursach.

Baza GOKiS jest wykorzystywana również na terenie gminy do organizacji:

- szkoleń,
- spotkań oraz pokazów,
- ćwiczeń dla seniorów,
- zajęć dla mieszkańców.

GOKiS współpracuje z Urzędem Gminy Kuźnica przy promocji walorów turystycznych gminy, przy organizacji imprez i wydarzeń ze Szkołą Podstawową, Przedszkolem w Kuźnicy oraz innymi jednostkami kulturalnymi z woj. podlaskiego.

Biblioteka Publiczna Gminy Kuźnica stara się być miejscem, odwiedzanym przez czytelników młodszych i starszych, zapewniając miejsce do czytania, korzystanie z materiałów na zajęcia i pisanie referatów.

Misją Biblioteki Publicznej Gminy Kuźnica jest tworzenie miejsca przyjaznego mieszkańcom, które posiada korzystne warunki dostępu do informacji, edukacji i kultury. Biblioteka Publiczna Gminy Kuźnica to instytucja która gromadzi, opracowuje i udostępnia księgozbiór zgodnie z potrzebami wszystkich czytelników zarówno dorosłych jak i dzieci oraz młodzieży. Dokumentuje wiedzę o gminie i regionie, a przede wszystkim chroni zbiory regionalne dla przyszłego pokolenia, w celu przekazania młodym informacji o tradycji i kulturze. Jej zadaniem jest integracja społeczności lokalnej, dzięki przygotowywanej ofercie imprez kulturalnych organizowanych dla użytkowników.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Biblioteka zatrudniała w 2019 roku trzy osoby. Stan księgozbioru Gminnej Biblioteki Publicznej w Kuźnicy na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosił 20 285 woluminów (zakupiono 579 nowych pozycji). W 2019 roku w bibliotece zarejestrowano 571 czytelników⁹.

Biblioteka prowadzi obsługę seniorów. Współpracuje z rodzinami i opiekunami seniorów dobierając dla osób niedowidzących książki z odpowiednią czcionką. W roku 2019 w zbiorach biblioteki było 45 woluminów z dużą czcionką oraz audiobooki (101 jednostek inwentarzowych) również z myślą o osobach niedowidzących.

Biblioteka stale uzupełnia księgozbiór. W latach 2014-2019 biblioteka zrealizowała dodatkowe działania w ramach NARODOWEGO PROGRAMU ROZWOJU CZYTELNICTWA na zakup nowości wydawniczych do bibliotek Publicznych.

Biblioteka posiada licencję do systemu bibliotecznego MAK+. Dąży się do systematycznego wprowadzania księgozbioru oraz rejestracji czytelników. Czytelnicy korzystają z elektronicznego katalogu, o czym świadczy wysoka liczba rezerwowanych książek. Biblioteka jest w trakcie wdrażania i przejścia na elektroniczny system biblioteczny. W dalszym ciągu prowadzi dwa katalogi: tradycyjny i elektroniczny.

Biblioteka oferuje czytelnikom nowości wydawnicze, literaturę piękną zagraniczną i polską dla dzieci, młodzieży i dorosłych, literaturę popularnonaukową z różnych dziedzin wiedzy, zbiory regionalne, literaturę obcojęzyczną, księgozbiór podręczny, lektury szkolne, opracowania lektur, książkę czytaną /e-booki/, książki z dużymi literami dla dzieci, prasę w formie papierowej i elektronicznej.

Biblioteka realizuje wiele projektów, na przykład w roku 2019 był to projekt pn. „Namalujmy Niepodległą”, w ramach którego powstał mural niepodległościowy na budynku Urzędu Gminy Kuźnica oraz kronika historyczna „Utrwalmy kuźnicką historię”. Odbłyły się warsztaty z szycia kotylionów, wykład historyczny na temat 2 Pułku Strzelców i bitwy pod Kuźnicą oraz zajęcia koła historycznego.

Biblioteka wdraża różnorodne formy kulturalne o charakterze imprez, wydarzeń oraz cykliczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych; organizuje spotkania autorskie, na których promowani są lokalni twórcy; włącza się do akcji „Narodowego Czytania”.

Tabela 8: Formy działania Biblioteki w wybranych latach

Formy działalności	Rok 2014	Rok 2016	Rok 2019
Zajęcia/programy/koła/warsztaty/szkolenia/	Zorganizowane konkursy: 2 Konkurs recytatorski w pn. „Różne zawody” Konkurs na kartkę wielkanocną	Lekcje biblioteczna pn. „Poznajmy książki dla dzieci i ich twórców”	Zajęcia z robotyki i programowania współfinansowane ze środków GKRPA oraz PN Lekcje biblioteczna dla przedszkolaków w

⁹https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuznica#kultura-rekreacja-i-noclegi

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

			Kuźnicy; Organizacja profilaktycznego spotkania z policjantką dla dzieci; Zajęcia biblioteczne pn. „Mistrz bajek” dla dzieci w wieku 8-11 lat
Grupy formalne i nieformalne	Nie funkcjonowały	Nie funkcjonowały	Grupa dzieci, młodzieży oraz seniorów pracująca podczas projektu „Namalujmy Niepodległą”
Kalendarz wydarzeń	W sporządzanych wówczas sprawozdaniach nie wykazano	„Bibliomikołajki” z okazji Świąt Bożego Narodzenia – impreza międzypokoleniowa	Impreza podsumowująca działania dla dzieci biorących udział w zajęciach z robotyki i programowania; Wystawa podczas Gminnych Dożynek pn. „Gmina Kuźnica 1943” Organizacja wystawy 1920 pod lupą: bitwa niemieńska w korelacji do bitwy pod Kuźnicą
Inne działania- projekty, współpraca	Pozyskanie środków pozabudżetowych w ramach programu zakup nowości wydawniczych dla bibliotek otrzymanie środków od Fundacji Orange na pokrycie kosztów dostępu do internetu	Współpraca z Przedszkolem w Kuźnicy i Zespołem Szkół w Kuźnicy: Konkurs recytatorski w przedszkolu Konkurs pocztówek wielkanocnych w przedszkolu, Dzień Głośnego Czytania	Koalicje dla Niepodległej - projekt pt. <i>Namalujmy Niepodległą</i> . W ramach dotacji powstał mural niepodległościowy na budynku Urzędu Gminy w Kuźnicy oraz kronika historyczna <i>Utrwalmy kuźnicką historię</i> . W ramach Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” Priorytet 1 – Zakup nowości wydawniczych „Mała książka- wielki człowiek” - wyprawki czytelnicze dla dzieci w wieku 3-6 lat. „Wszystko zaczyna się w bibliotece” w ramach dotacji z Regionalnego Konkursu Grantowego „Równać Szanse” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Współpraca ze świetlicą środowiskową w Kuźnicy- prowadzenie zajęć animujących czytelnictwo

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

			podczas balu świetlic Caritas Współpraca z biblioteka szkolną i organizacja spotkania autorskiego z Pawłem Beręsewiczem dla dzieci i młodzieży
--	--	--	--

Dane własne: Biblioteka Publiczna Gminy Kuźnica

Biblioteka posiada bezpłatny dostęp do Internetu i możliwość wydrukowania potrzebnych materiałów.

WNIOSKI I TENDENCJE ZMIAN W OBSZARZE KULTURY:

- GOKiS i Biblioteka Publiczna wykazują inicjatywy w zewnętrznym pozyskiwaniu środków na działania kulturalne w gminie, w tym projekty patriotyczne oraz w zakresie integracji międzypokoleniowej.
- Wskazane jest uzupełnianie wyposażenia pracowni i infrastruktury GOKiS w celu profesjonalnego działania i możliwości wzbogacania oferty kulturalnej; zakup kuchenek do kuchni GOKiS oraz zakup żaluzji i mebli (stoły i szafki) do Świetlicy Wiejskiej w Klimówce.
- Niezbędny jest rozwój instytucji kultury oraz wyposażenia jej w lokal mogący sprostać potrzebom lokalnej społeczności (miejsce do prowadzenia m.in. warsztatów, spotkań autorskich, konferencji, szkoleń, a także pracy indywidualnej użytkownika biblioteki przy użyciu nowoczesnego sprzętu komputerowego lub miejsca relaksu z książką czy prasą). Biblioteka Publiczna Gminy Kuźnica ma w planach otwarcie punktu informacyjnego z myślą o mieszkańcach i odwiedzających gminę chcących zapoznać się historią oraz bieżącą działalnością na terenie gminy.
- GOKiS i Biblioteka starają się odpowiadać na potrzeby wszystkich grup społecznych gminy - rozwijając swoją działalność stałą i dodatkową. Wzmocnienia wymagają nakłady kadrowe i finansowe, które zapewnią odbudowę społecznego ruchu na rzecz kultury.
- Konieczne jest stworzenie propozycji atrakcyjnej oferty kulturalnej, w której młodzież nie tylko mogłaby uczestniczyć, ale którą mogłaby współtworzyć. Zabezpieczenia wymaga dostęp do instruktorów zajęć z dziećmi i młodzieżą.
- Ważne jest zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych – Chóru Klubu Koła Emerytów i Rencistów w Kuźnicy, rozszerzenie zajęć o aerobik dla seniorów; rozszerzenie działalności Kapeli „Retro Band” .
- Należy kontynuować wprowadzanie elektronicznego dostępu do biblioteki (dostęp do konta bibliotecznego za pośrednictwem Internetu, przeszukiwanie zawartości katalogów wszystkich bibliotek jednocześnie, elektroniczną obsługą wypożyczeń).

KWESTIA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

Infrastrukturę opieki zdrowotnej w gminie stanowią : **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. Janina i Sławomir Chmaro „Przychodnia Rodzinna”** prowadzący: gabinet lekarza POZ, gabinet szczepienny i diagnostyczno-zabiegowy, gabinet położnej środowiskowej i rodzinnej, gabinet profilaktyki zdrowotnej oraz poradnię pediatryczną.

Na terenie gminy działa **Stacja Opieki prowadzona przez Caritas Archidiecezji Białostockiej** na rzecz osób chorych, starszych, niepełnosprawnych współfinansowana przez Urząd Gminy w Kuźnicy.

Na potrzeby zdrowotne mieszkańców odpowiada też **punkt apteczny oraz gabinet stomatologiczny.**

NZOZ s.c. Janina i Sławomir Chmaro „Przychodnia Rodzinna” w latach 2014- 2019 zatrudniała : 2 lekarzy rodzinnych i pediatrę, 3 pielęgniarki środowiskowo – rodzinna i szczepienna, 1 położną.

Formy pracy NZOZ:

- usługi lecznicze, praktyczne i diagnostyczne, porady lekarskie w gabinecie POZ i w domu pacjenta,
- badania profilaktyczne,
- szczepienia ochronne dzieci i dorosłych, szczepienia p/grypie,
- w ramach współpracy z placówką Caritas- pielęgniarki środowiskowe: wspólne prowadzenie programów zdrowotnych w ramach profilaktyki chorób układu krążenia i cukrzycy, wspólna opieka nad osobami starszymi i obłożnie chorymi,
- prowadzono edukację zdrowotną promującą zdrowy styl życia, aktywność fizyczną,
- profilaktykę onkologiczną: rak szyjki macicy ,rak piersi, rak jelita grubego, rak płuc,
- profilaktykę cukrzycy,
- profilaktykę chorób układu krążenia,
- profilaktykę próchnicy zębów u dzieci,
- profilaktykę wad postawy i wady wzroku u dzieci,
- profilaktykę chorób zakaźnych,
- odwiedziny patronażowe u dzieci do 1 r.ż., u dzieci od 1 roku życia.

Wśród potrzeb obszaru zdrowia są wymieniane:

- trudności z dostępem do specjalisty rehabilitanta oraz na rehabilitację,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

- samotność osób starszych, choroby uniemożliwiające sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie, brak dostępu w gminie do lekarzy geriatrów, oddziałów geriatrycznych w powiecie, opieki długoterminowej,
- wzrastający wskaźnik chorób układu krążenia, nowotworów.

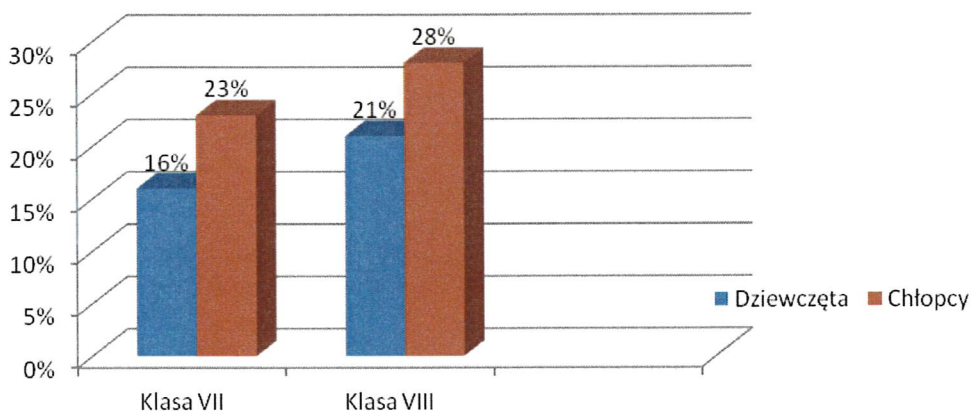
W 2019 roku:

- **45,1% zgonów w gminie spowodowanych było chorobami układu krążenia,**
- **przyczyną 21,8% zgonów w gminie były nowotwory,**
- **a 9,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.**

Na 1000 ludności gminy Kuźnica przypada 16,39 zgonów. **Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju** ¹⁰.

Nadmierne, szkodliwe używanie Internetu, uzależnienie od alkoholu i narkotyków powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie. Z danych ogólnopolskich wynika, że wraz z wiekiem rośnie częstotliwość sięgania po alkohol, narkotyki. Od 2016 roku zacierają się różnice między piciem uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej (dziewcząt i chłopców). Wyniki ogólnoeuropejskiego badania (ESPAD 2018) prowadzonego na 15-latkach w szkołach, pokazują, że: do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 87,3% uczniów. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie.

Wykres 3: Deklaracje młodzieży nt. obecności w ich otoczeniu, osób sięgających po narkotyki i alkohol

Dane: Raport z Badań na temat :Intencji, zachowań, postaw i przekonań normatywnych młodzieży w kontakcie z alkoholem i narkotykami z roku 2018

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kuźnica#podstawowe-informacje

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Raport „Problematiczne używanie Internetu przez młodzież” z 2018 roku wskazuje, że wśród polskich nastolatków w wieku 12–17 lat problematyczne używanie Internetu (PUI) występuje u 11,9% ogółu młodzieży. Problematyczni użytkownicy Internetu to częściej dziewczęta niż chłopcy oraz starsze nastolatki (w wieku 15–17 lat) niż młodsze (w wieku 12–14 lat). Ponad połowa (52,8%) nastolatków deklaruje, że w ich rodzinach obowiązują zasady dotyczące korzystania z Internetu. Najpopularniejsza z nich to zakaz korzystania w czasie posiłków. Ponad połowa (54,4%) młodych ludzi miała kontakt z niebezpiecznymi treściami w Internecie. Niemal co trzeci badany widział w sieci sceny okrucieństwa i przemocy, a co czwarty – treści dotyczące sposobów samookaleczenia się, materiały pornograficzne oraz zachęcające do obrażania innych lub dyskryminujące.

Nastolatki problematycznie używające Internetu częściej korzystają z portali społecznościowych i udostępniają na nich zdjęcia, oglądają filmiki i śmieszne obrazki. Ponadto częściej słuchają muzyki online, ściągają pliki, oglądają filmy i seriale oraz robią zakupy przez Internet. W przypadku gier internetowych jedyną różnicą, istotną statystycznie, między użytkownikami normatywnymi, a problematycznymi jest granie w gry hazardowe online. Osoby, które używają problematycznie Internetu, częściej mają kontakt z niebezpiecznymi treściami, w tym dotyczącymi okaleczenia się i sposobów popełniania samobójstwa, a także istotnie częściej podejmują zachowania autoagresywne. Istotnie rzadziej natomiast spędzają czas offline – aktywnie uprawiając sport, czytając książki lub grając w gry planszowe.

Czynniki ryzyka PUI to: odczuwanie silnego stresu szkolnego, doświadczanie przemocy rówieśniczej, w szczególności wielu jej form, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek.

Do czynników ochronnych należą: wsparcie ze strony rodziny, rówieśników i nauczycieli, prowadzenie przez rodziców rozmów z dzieckiem na temat bezpieczeństwa w Internecie, zainteresowanie rodzica aktywnością dziecka online oraz regularne poświęcanie przez dziecko czasu na hobby niezwiązane z Internetem.

Praca z młodzieżą winna uwzględniać strategie profilaktyczne: przekonań normatywnych, osobistych postanowień, wartości, wiedzy o konsekwencjach, z rozszerzeniem o strategie odpierania presji, alternatyw, umiejętność szukania pomocy, radzenia sobie ze stresem. Oddziaływania prewencyjne mają wyposażać młodzież w umiejętność radzenia sobie w trudnych życiowo sytuacjach, zagrażających życiu, zdrowiu.

W ramach **Programu: Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii**, każdego roku w gminie Kuźnica realizowano zadania profilaktyczne ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej, m. in.:

- 1) prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

- 2) dofinansowanie organizowanych we współpracy ze stowarzyszeniami, parafią, placówkami oświatowymi, Biblioteką, Gminnym Ośrodkiem Kultury i Sportu zajęć pozalekcyjnych, kolonii oraz wycieczek połączonych z programem zajęć profilaktycznych,
- 3) organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Profilaktykę uniwersalną realizowano poprzez programy profilaktyczne skierowane do uczniów i rodziców m. in. w Szkole Podstawowej w Kuźnicy, Bibliotece Publicznej Gminy Kuźnica, Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Kuźnicy.

Gminny Punkt Pomocy Psychologicznej w Kuźnicy dostępny był dla osób potrzebujących wsparcia w każdy czwartek miesiąca.

Na terenie gminy funkcjonuje **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii**. Jednym z głównych zadań **GKRPA oraz PN** jest realizacja nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Program ten finansowany jest z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W celu realizacji usług na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnienia samorząd gminy współpracował z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komendą Powiatową Policji, Prokuraturą, Sądem Rejonowym Wydział Rodzinny i Nieletnich, kuratorami sądowymi, parafiami wyznaniowymi.

Tabela 9: Działanie GKRPA oraz PN i UG Kuźnica w wybranych latach

Liczba:	2014	2016	2019
nowych wniosków, które wpłynęły do GKRPA	11	2	4
przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu	11	2	4
liczba osób korzystających z pomocy terapeutycznej	0	1	2
realizowanych programów, wydarzeń, kampanii	Propagowanie zdrowego stylu życia poprzez: wyjazdy na basen, wycieczki, zajęcia	Propagowanie zdrowego stylu życia poprzez: wyjazdy na basen, wycieczki, zajęcia sportowo-rekreacyjne,	Programy rekomendowany „Spójrz inaczej”, warsztaty: - „Młodość bez uzależnień”

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

	<p>taneczne, zorganizowanie kąciku tematycznego: „Literatura jako środek terapii współczesnych uzależnień”, festyn „Wakacje Hurra!”, spektakl profilaktyczny „ Wyloguj się”, warsztaty profilaktyczne dla dzieci „Uzależnienie- jak można uniknąć” wywiadówki profilaktyczne: „Jak zapobiegać zrachowaniom ryzykownym dzieci i młodzieży”</p>	<p>pozalekcyjne rekolekcje adwentowe, konkurs plastyczny „ Żyj zdrowo” półkolonie i ferie zimowe piknik rodzinny „ Dzień dziecka” prelekcje dla dzieci i rodziców „ Zagrożenia związane z używaniem środków psychoaktywnych</p>	<p>- „ Pokonaj przemoc” -„ Roboty w bibliotece”, -Przeciwdziałanie narkomanii i alkoholizmowi wśród młodzieży” Program profilaktyczny - „Wychowanie przez czytanie” Festyny: „ Stocz Bój z nałogiem, na bank wygrasz!”, „ Dzień dziecka pn. Wszystkie dzieci nasze są” Spotkanie autorskie: „Baw się czytaniem” Kolonie z programem profilaktycznym „Wakacje bez używek- kreatywne półkolonie”, „ Aktywne lato 2019”</p>
<p>Prowadzone punkty pomocy /poradnictwa specjalistycznego</p>	<p>Gminny Punkt Pomocy Psychologicznej</p>	<p>Gminny Punkt Pomocy Psychologicznej</p>	<p>Gminny Punkt Pomocy Psychologicznej</p>

Dane: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Kuźnicy

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU ZDROWIA:

- Dostępność do podstawowej opieki medycznej na terenie gminy Kuźnica jest wystarczająca.
- Dominującym problemem jest samotność osób starszych, choroby uniemożliwiające sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie. Konieczne jest zwiększenie kadry medycznej i społecznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym, przewlekle chorym, samotnym, ułatwienie dostępności na terenie gminy do lekarza geriatry lub ułatwienie dostępu do oddziałów geriatrycznych.
- Ułatwienia wymaga dojazd do placówek służby zdrowia.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

- Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje w przyszłości wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych, zadbać o miejsca do aktywnego wypoczynku seniorów oraz usług profilaktyki zdrowotnej.
- Zabezpieczenia wymaga dostęp do lekarzy-specjalistów oraz usług rehabilitacji. Potrzeba utworzenia ośrodka/gabinetu rehabilitacji dla osób przewlekle chorych z terenu gminy lub podjęcia mobilnych rozwiązań w zakresie oferty rehabilitacji.
- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą: szkodliwe korzystanie i uzależnienie młodzieży i dorosłych od Internetu, wśród dzieci: choroby zakaźne, otyłość, wady postawy, wśród dorosłych: choroby nowotworowe i cywilizacyjne, wzrastający wskaźnik chorób układu krążenia.
- Przyczyny występowania powyższych chorób tkwią w niskiej aktywności fizycznej dzieci, młodzieży i dorosłych, niskiej edukacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, dieta, ruch, profilaktyka). Należy przewidzieć szereg działań edukacyjnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców gminy. Wskazane jest pozyskanie środków i zwiększenie nakładu na badania profilaktyczne, organizację wyjazdów na basen i turnusy rehabilitacyjne dla dzieci.
- Programy, warsztaty i oddziaływania kierowane do uczniów w szkole i przedszkolu powinny być traktowane jako jeden z elementów szerszych oddziaływań środowiskowych. Konieczna jest kontynuacja programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, KBds. Narkomanii, zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, współuzależnionych poprzez kontynuowanie prowadzenia Gminnego Punktu Pomocy Psychologicznej oraz zapewnienie zatrudnienia terapeuty uzależnień.

OBSZAR BEZPIECZEŃSTWA

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Na terenie każdej gminy są miejsca, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych. Najpoważniejsze zagrożenia wskazane dla bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy (wg opracowanej przez dzielnicowego Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa) to:

- wyeliminowanie nielegalnego połowu ryb na zbiorniku retencyjnym Łosośna Wielka,
- spożywanie alkoholu w miejscach publicznych i niedozwolonych, nietrzeźwi kierowcy,
- zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w rejonie przejścia granicznego,
- kradzieże i wykroczenia przeciwko mieniu.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Gminę Kuźnica w latach 2014-2019 obsługiwał **Posterunek Policji Kuźnicy w ramach struktury**

Komendy Powiatowej Policji w Sokółce, wypełniający następujące zadania:

- organizowanie służby patrolowej w rejonach i miejscach zagrożonych, rejonach służbowych dzielnicowego;
- prowadzenie rozpoznania osobowego, terenowego i posesyjnego;
- organizowanie przedsięwzięć i współdziałania z instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami poza policyjnymi na rzecz zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym z GOPS w Kuźnicy, GKRPA oraz PN w Kuźnicy, sołtysami, Szkoła Podstawową i Przedszkolem w Kuźnicy, Biblioteką Publiczną w Kuźnicy;
- rozpoznawanie zagrożeń przestępczością;
- prowadzenie postępowań skargowych;
- współdziałanie z Wydziałem Prewencji, Kryminalnym, Ruchu Drogowego oraz pozostałymi komórkami Komendy Powiatowej Policji w Sokółce.

Przestępstwa na terenie gminy wykazują tendencję spadkową.

Tabela 10: Przestępczość i wykroczenia w gminie Kuźnica w wybranych latach

Kategoria przestępstwa	2014	2016	2019
Kradzież/Przywłaszczenie	10	9	2
Kradzież z włamaniem	6	5	7
Uszkodzenie mienia	0	3	1
Bójka/Pobicie	1	1	2
Uszkodzenie ciała	2	0	2
Znęcanie się	6	7	5
Nietrzeźwi kierujący	29	8	14
Przestępstwa narkotykowe	0	4	5
Oszustwa	13	11	8
Inne	3	0	1
Łącznie	70	48	47

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Sokółce

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Nadal odnotowywane są przypadki: kierowania pojazdami przez osoby znajdujące się pod działaniem alkoholu oraz nieprzestrzegania innych przepisów ruchu drogowego, w tym ograniczenia prędkości w terenie zabudowanym.

Działania policji koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych. Programy edukacyjne kierowane przede wszystkim były do młodzieży szkolnej oraz grona pedagogicznego, a także rodziców.

Podjęmowano **działania zmierzające do propagowania sposobów ograniczania i zapobiegania przestępczości oraz zjawiskom kryminogennym. Były to w latach 2014-2019:**

- programy prowadzone przez dzielnicowego we współpracy z pedagogiem szkolnym, prelekcje organizowane w SP w Kuźnicy,
- program profilaktyczny „Uwaga zagrożenie” w tym: działania „Nie Bądźmy Obojętni” — skierowane do osób narażonych na "chłodzenie organizmu lub zamarznięcie (nadużywających alkoholu, samotnych, nieporadnych życiowo), bezpieczeństwo seniorów — rozdystrybuowanie broszur informacyjnych z ostrzeżeniami przed oszustami,
- działania „Bezpieczne wakacje/ferie,
- działania „Bezpieczna droga do szkoły” — zajęcia z dziećmi z oddziałów przedszkolnych i uczniów kl. I— III SP,
- spotkania z osobami starszymi na temat oszustw np. na „wnuczka” • zabezpieczanie festynów i pikników rodzinnych oraz wystawianie stoisk profilaktycznych,
- program profilaktyczny „Mam wybór... wybieram rozsądek” w tym: - działania prewencyjne „Stop demoralizacji — uwaga środki psychoaktywne”,
- szkolenie rodziców i kadry pedagogicznej SP w Kuźnicy,
- program profilaktyczny „Cyberświadomi, Cyberbezpieczni” na temat zagrożeń w Internecie.

Katalog programów był modyfikowany z uwzględnieniem działań lokalnych (w zakresie ich liczby i założeń) na bazie monitoringu ich realizacji i zmieniających się potrzeb.

Jedną z form zagrożenia bezpieczeństwa człowieka i rodziny jest przemoc : „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne”.

Działania wspierające wobec rodzin, osób doświadczających przemocy reguluje **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie**. W ramach działania **Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego** prowadzona jest edukacja społeczna i pomoc

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

specjalistów. W skład Zespołu wchodzi pracownicy socjalni, przedstawiciele policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, kurator sądowy, przedstawiciel GKRPA oraz PN. Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźnicy.

Tabela 11. Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej

Rodzaj pomocy	2014	2016	2019
Liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego	20	16	24
Liczba posiedzeń ZI	4	4	5
Liczba grup roboczych	27	4	4

Dane : GOPS, Sprawozdania Zespół Interdyscyplinarny

*NK- Niebieskie Karty to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem Niebieskich Kart jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

Głównym celem działalności ZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie; wsparcie osób doznających przemocy poprzez stworzenie efektywnie funkcjonującego systemu chroniącego ofiary przemocy oraz oddziaływanie ukierunkowane na sprawców przemocy w rodzinie. Istniejąca na terenie gminy infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań i wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy.

Dodatkowo, w ramach współpracy z PCPR w Sokółce, mieszkańcy gminy- sprawcy przemocy, mogą skorzystać z prowadzonego programu korekcyjno-edukacyjnego. Do udziału w programie sprawcy przemocy mogą zgłosić się dobrowolnie, zostać skierowani przez policję lub postanowieniem Sądu. Poniższe dane potwierdzają **konieczność oddziaływań wobec sprawców i wskazują znaczny wzrost interwencji w tym obszarze.**

Tabela 12: Liczba interwencji Policji w rodzinach w wybranych latach

Rok	2014	2016	2019
Interwencje w rodzinach w związku z problemem uzależnienia i przemocy	36	57	60

Dane: Komenda Powiatowa Policji w Sokółce

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają jednostki ochotniczych straży pożarnych, które skupiają w swoich szeregach osoby działające społecznie w celu zapobiegania i zwalczania pożarów oraz innych zagrożeń związanych z ochroną środowiska, jak również wszelkich innych klęsk czy zdarzeń.

Na terenie gminy działają trzy jednostki **Ochotniczej Straży Pożarnej**:

- **OSP Kuźnica,**
- **OSP Starowlany,**
- **OSP Saczkowce.**

W szeregach ochotniczych strażach pożarnych znajdują się członkowie czynni, honorowi i wspierający. Strażacy ratownicy wyjeżdżający do akcji to strażacy czynni posiadający aktualne badania lekarskie, ubezpieczenie i przeszkolenie. W 2019 roku łącznie w jednostkach OSP było 31 czynnych strażaków ratowników.

Tabela 13. Struktura jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy Kuźnica

	OSP Kuźnica	OSP Starowlany	OSP Saczkowce	Razem
Ilość członków w tym czynni	52	47	22	121
	13	12	6	31
Przedział wiekowy	19-61	20-52	23-63	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Kuźnica.

Ze względu na strukturę społeczno-gospodarczą największe zagrożenie pożarowe stanowią takie działy gospodarki jak rolnictwo i leśnictwo. Z analiz sytuacji pożarowych wynika, że najczęściej pożary powstają w rolnictwie indywidualnym.

OSP są stale doposażane. W 2019 roku Ochotnicza Straż Pożarna w Starowlanach została wyposażona w średni samochód ratowniczo-gaśniczy RENAULT MIDLINER S180. Zakup samochodu sfinansowano ze środków gminnych w ramach funduszy sołeckich sołectw: Achrymowce, Starowlany, Cimanie, Łowczyki, Litwinki.

Tabela 14: Zasoby i statystyka zdarzeń pożarniczych w latach 2014,2016, 2019

	2014	2016	2019
Zasoby infrastruktury	dwa pojazdy gaśnicze, jeden ratowniczy, kuchnia polowa	dwa pojazdy gaśnicze, jeden ratowniczy, kuchnia polowa	dwa pojazdy gaśnicze, jeden ratowniczy, kuchnia polowa
Programy, wydarzenia,	Pielgrzymka Różanostocka	Pielgrzymka Różanostocka OSP,	Pielgrzymka

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

kampanie, imprezy edukacyjne, profilaktyczne w latach	OSP, Konkurs Młodzież Zapobiega Pożarom, Dzień Kobiet, Dożynki Gminne, Sztafeta Niepodległości, Seminaria p.poż. Wigilia, spotkanie w szkole z młodzieżą 3 razy i w przedszkolu 1	Konkurs Młodzież Zapobiega Pożarom, Dzień Kobiet, Dożynki Gminne, Sztafeta Niepodległości, Seminaria p.poż. Wigilia, spotkanie w szkole z młodzieżą 3 razy i w przedszkolu 1	Różanostocka OSP, Konkurs Młodzież Zapobiega Pożarom, Dożynki Gminne, Powiatowy Dzień Strażaka, Dzień Dziecka, Droga Krzyżowa, spotkanie w szkole z młodzieżą 3 razy i w przedszkolu 1
ZDARZENIA – liczba i rodzaj akcji			
	2014	2016	2019
Pożary miejscowe	18	13	16
Zagrożenia	2	4	2
Alarmy fałszywe	0	0	0
Wypadki	3	4	7
Powodzie	0	0	0
Wichury	1	8	6
Inne	7 (Wycieki chemiczne itp.)	3	10
Razem zdarzenia	31	32	41

Dane: OSP Kuźnica

Pomimo faktu, że większość strażaków za swoją główną działalność uznaje ratownictwo i ochronę przeciwpożarową, OSP Kuźnica działa też aktywnie w innych dziedzinach życia społecznego: np. udział

w imprezach masowych organizowanych na terenie gminy Kuźnica np. Dożynki Gminne, festyny rodzinne.

Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, takie jak ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków zdarzeń. Obecnie podejmuje akcje ratownicze o charakterze chemiczno- ekologicznym, technicznym i profilaktycznym.

WNIOSKI I PROGNOZY ZMIAN OBSZARU BEZPIECZEŃSTWA

- W gminie Kuźnica na przestrzeni lat 2014-2019 występuje korzystny trend – w postaci spadku dynamiki przestępczości.
- Wzrasta liczba interwencji w rodzinach w związku z przemocą, liczba wykroczeń w ruchu drogowym oraz zdarzeń pożarniczych. Nadal poprawy wymaga stan bezpieczeństwa na drogach, a zachowania ryzykowane kierowców oraz nielegalny połów ryb na zbiorniku retencyjnym Łosośna Wielka są wskazywane jako jedne z dominujących wykroczeń w latach 2014-2019.
- Wzmocnienia wymaga bezpieczeństwo w ruchu drogowym, w związku z licznymi zgłoszeniami dotyczącymi przekraczania prędkości. Niezbędne są też inwestycje w infrastrukturę drogową.
- Konieczne jest prowadzenie profilaktyki wśród dzieci i młodzieży z zakresu cyberzagrożeń, bezpieczeństwa w miejscach publicznych i miejscu zamieszkania.
- Należy utrzymać sprawność funkcjonowania straży pożarnej. Konieczna jest kontynuacja wsparcia OSP w utrzymaniu i wyposażeniu w odpowiedni sprzęt oraz na przeprowadzanie szkoleń dla strażaków celem zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.
- Niezbędne jest podniesienie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw i pozostałości roślinnych oraz zimowego docieplania mieszkań (zalet stosowania czujek dymu i czadu).
- Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, program pomocy dla sprawców przemocy, a także aktywne funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, kontynuować programy edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży.
- Wzmocnić należy bezpieczeństwo seniorów, kontynuować prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie oszustw na tzw. „wnuczka”, „policjanta” itp. oraz kradzieży na „hydraulika”, „elektryka” itp.

POMOC SPOŁECZNA W GMINIE

System pomocy społecznej ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Gminny Ośrodek Pomocy

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Społecznej w Kuźnicy. Na dzień 31.12.2019 r. w GOPS zatrudnionych było 5 osób. W związku z realizacją Programu Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci) w 2016 r. zatrudniono 1 dodatkową osobę.

W celu efektywności działań pomocowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z: Podlaskim Urzędem Wojewódzkim w Białymstoku, Starostwem Powiatowym w Sokółce, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Białymstoku, Urzędem Gminy Kuźnica, sołtysami gminy, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, Zespołem Interdyscyplinarnym, Posterunkiem Policji w Kuźnicy, Gminnym Ośrodkiem Kultury i Sportu w Kuźnicy, kuratorami, komornikami sądowymi, prokuraturą, służbą zdrowia.

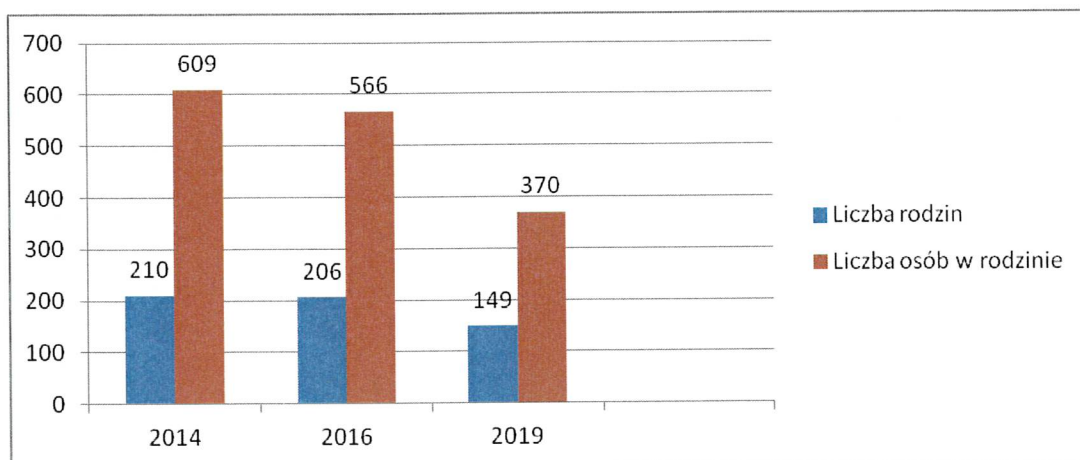
Od lat prowadzona jest współpraca ze Szkołą i Przedszkolem z terenu gminy, których uczniowie objęci są programem dożywiania oraz innymi placówkami oświatowymi, gdzie uczniowie z terenu naszej gminy korzystają z gorącego posiłku. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracując z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Białymstoku wydaje skierowania w celu zakwalifikowania najuboższych mieszkańców gminy do pomocy żywnościowej.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia. W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Statutowym celem działania GOPS w Kuźnicy jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację. Środki pochodzące na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki własne pochodzące z budżetu gminy.

W gminie Kuźnica, zgodnie z danymi, z pomocy społecznej najwięcej rodzin skorzystało w 2014 roku tj. 210 rodzin, 609 osób w rodzinach, w 2016 r.- 206 rodzin, 566 osób w rodzinach, w 2019 r., 149 rodzin-370 osób w rodzinach.

Wykres 4: Rzeczywista liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2014-2019

Źródło : Dane Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, GOPS w Kuźnicy

Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodów, które określa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 15: Powody przyznawania pomocy w gminie Kuźnica w latach 2014-2019

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2014		ROK 2016		Rok 2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	189	541	171	484	116	292
Potrzeba ochrony macierzyństwa	2	11	4	21	7	40
W tym: Wielodzietność	2	11	4	21	7	40
Bezrobocie	128	350	121	297	91	190
Niepełnosprawność	43	98	39	91	25	56
Długotrwała lub ciężka choroba	14	37	8	17	5	10
Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	31	134	33	151	0	0

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

W tym: Rodziny niepełne Rodziny wielodzietne	17	45	15	35	0	0
	14	89	18	112	0	0
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	11	18	10	15	6	12
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	3	2	2	0	0

Źródło : Dane Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, GOPS w Kuźnicy

Najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc w gminie Kuźnica na przestrzeni lat jest ubóstwo i bezrobocie.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, niepełnosprawność), w związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wspieranie rodziny.

Jednym z rodzajów pomocy świadczonej przez pracowników tutejszego Ośrodka jest praca socjalna. Jest to podstawowa działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Odgrywa ważną rolę w aktywizacji świadczeniobiorców, udzielaniu pomocy i kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych.

Od dnia 1 kwietnia 2016 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje Program Rodzina 500+ (Ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci). Ogółem W roku 2019 świadczenia wychowawcze wypłacono dla 565 dzieci z 326 rodzin

W porównaniu do lat ubiegłych wydatki na świadczenia pomocy społecznej kształtują się na podobnym poziomie.

Wzrost wydatków w stosunku do lat ubiegłych nastąpił **na pokrycie kosztów pobytu w domach pomocy społecznej oraz zasiłki stałe**. Gmina nie posiada własnej infrastruktury pomocowej w postaci domów pomocy społecznej, noclegowni, mieszkań chronionych. Brak tego typu placówek na terenie gminy powoduje, iż mieszkańcy wymagający wsparcia instytucjonalnego umieszczani są w domach pomocy społecznej na terenie województwa. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej gmina ponosi koszty w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania mieszkańca a opłatami wnoszonymi

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

przez mieszkańca oraz małżonka, zstępnymi i wstępnymi. Osoby zobowiązane do ponoszenia opłat mają zazwyczaj niskie dochody, w związku z powyższym gmina ponosi te koszty.

Obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dnia 01.01.2012 r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne, takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej. Wychodząc naprzeciw prognozowanym trudnościom w latach 2015-2017 został zatrudniony w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kuźnicy asystent rodziny, który współpracował z rodzinami mającymi trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Od 2018 r., w związku z brakiem potrzeb, Ośrodek nie zatrudnia asystenta rodziny.

Pomoc świadczona rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźnicy pozwala w większości przypadków na utrzymanie dzieci w środowiskach domowych, jedynie w skrajnie trudnych sytuacjach, kiedy ich życie jest zagrożone przekazane do interwencyjnego wsparcia w instytucjach pieczy zastępczej.

Tabela 16: Dzieci w pieczy zastępczej w gminie Kuźnica w wybranych latach

	2014 rok	2016 rok	2019 rok
Liczba rodzin zastępczych w powiecie, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	W rodzinach zastępczych nie przebywały dzieci z terenu gminy Kuźnica	W rodzinach zastępczych nie przebywały dzieci z terenu gminy Kuźnica	W rodzinach zastępczych nie przebywały dzieci z terenu gminy Kuźnica
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	Nie zgłoszono dzieci do adopcji w tym roku	Nie zgłoszono dzieci do adopcji w tym roku	Nie zgłoszono dzieci do adopcji w tym roku (w 2018 r. zostało adoptowane 1 dziecko z gminy, przebywające w placówce opiekuńczo-wychowawczej)
Prowadzone programy edukacyjne, prewencyjne dla rodzin zastępczych	Projekt „Start w nowe możliwości” w ramach współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego	Nie prowadzono	Projekt „Wspieramy rodziny zastępcze i osoby usamodzielniające się z terenu Powiatu Sokólskiego” współfinansowany z EFS

Dane: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce

Zaspokajaniu potrzeb rodzin służy również wdrażany **Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kuźnica**, opracowany zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Działania podejmowane w ramach Programu adresowane są do rodzin przeżywających trudności w opiekowaniu się i wychowaniu dzieci poprzez współpracę wszystkich

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami. Realizatorzy Programu, tj. pracownicy socjalni, kuratorzy, pedagog, psycholog, nauczyciele, wychowawcy, policjanci, skupiają się na:

- zapewnieniu bezpieczeństwa dziecku i rodzinie poprzez monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej,
- wspieraniu rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez: konsultacje i poradnictwo socjalne, poradnictwo psychologiczne w ramach Gminnego Punktu Psychologicznego, udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, w ramach swojej działalności dokonuje diagnozy w zakresie zapotrzebowania na świadczenia pomocy społecznej dla mieszkańców gminy.

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia finansowe pomocy społecznej- **zasiłki okresowe, celowe i stałe. Drugą w kolejności były na przestrzeni lat świadczenia niepieniężne w formie gorącego posiłku oraz świadczenia pieniężne na zakup produktów żywnościowych.**

Oprócz zadań wynikających z przepisów prawnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuźnicy realizuje świadczenie, które z dniem 01 lipca 2018 r. weszło w życie Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start” z dnia 30 maja 2018 r.

Program obejmuje uczniów od I klasy szkoły podstawowej do ukończenia 20 roku życia w wysokości 300 zł jednorazowo (osoby uprawnione to uczniowie szkół podstawowych, średnich jak i szkół dla dorosłych). W 2019 r. świadczenie zostało wypłacone dla 420 uczniów.

WNIOSKI I PROGNOZA ZMIAN OBSZARU POMOCY SPOŁECZNEJ:

- Pomoc społeczna w gminie Kuźnica była podczas ostatnich lat, 2014-2019 adresowana w pierwszej kolejności do osób i rodzin z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz potrzeby ochrony macierzyństwa. Liczba ta w przeciągu ostatnich lat stale maleje.
- Największy wpływ na obniżenie się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ma wprowadzenie od dnia 1 kwietnia 2016 roku Programu Rodzina 500+. Realizacja tego programu znacznie polepszyła sytuację materialną rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloprotblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo - psychologów, pedagogów, kuratorów.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

- W najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku, długotrwale chorymi i niepełnosprawnymi, polegające na zapewnieniu im usług podtrzymujących samodzielne funkcjonowanie społeczne, a także częściową lub całodobową opiekę. Rozwój usług opiekuńczych świadczonych przez samorząd wpisuje się w potrzeby wynikające z rosnącej liczby mieszkańców w podeszłym wieku i niepełnosprawnych.
- Niezbędne jest rozszerzenie działań służących utrzymaniu zdrowia i aktywności fizycznej, społecznej seniorów, co zapewni zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy.
- Realizacja celów musi opierać się na dobrze funkcjonującej bazie materialnej, instytucjonalnej oraz wykwalifikowanej kadrze służb społecznych. Działania pracowników pomocy społecznej to nie tylko udzielanie świadczeń pieniężnych, to także szeroko rozumiana praca socjalna oraz działania zmierzające do wykorzystywania aktywizacyjnych instrumentów wsparcia. W związku z powyższym należy dążyć do podnoszenia poziomu i doskonalenia sprawności funkcjonowania pomocy społecznej poprzez stałe podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry pomocy społecznej oraz dostosowanie norm zatrudnienia do ustawy o pomocy społecznej.

AKTYWNOŚĆ I ORGANIZACJE SPOŁECZNE

Działające na terenie gminy Kuźnica formalne stowarzyszenia, fundacje oraz grupy nieformalne wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Organizacje współpracują na stałe z samorządem gminy w celu poprawy jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz integracji podmiotów realizujących zadania publiczne. Na terenie gminy Kuźnica funkcjonuje: **parafia Kościoła rzymskokatolickiego i parafia Kościoła prawosławnego**, które włączają się w rozwiązywanie lokalnych trudności osób i rodzin.

Organizacje pozarządowe, parafie, grupy, kluby, koła gospodyń, rady sołeckie angażują się w sprawy związane z lokalnymi sprawami publicznymi również poprzez uczestnictwo w imprezach kulturalnych, obchodach rocznic itp. **Zgłaszana jest potrzeba minimalizowania zjawiska wykluczenia informatycznego mieszkańców gminy przy wykorzystaniu potencjału społecznego.**

Klub Koła Emerytów i Rencistów przy GOKiS tworzy nową przestrzeń dla aktywności dojrzałych mieszkańców Gminy. Klub skupia osoby starsze, aktywizuje seniorów i organizuje tym osobom czas wolny. Działalność Klubu nie ogranicza się jedynie do jego członków. Z wycieczek organizowanych przez Klub korzystają również chętni mieszkańcy Gminy. Ponadto członkowie Klubu aktywnie uczestniczą, we wszystkich organizowanych imprezach kulturalno-sportowych, działając na rzecz promocji życia kulturalnego Gminy Kuźnica. Klub organizuje spotkania tematyczne, warsztaty kulinarne, spotkania integracyjne przy muzyce w GOKiS, aerobik, nordic walking, chór.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

W świetlicach wiejskich w Saczkowcach, Starowlanach oraz Klimówce prowadzona jest działalność kulturalna i edukacyjna na rzecz mieszkańców. W świetlicach skupia się lokalna społeczność – starsi i młodszy mieszkańcy miejscowości, organizowane są imprezy okolicznościowe, rodzinne nabożeństwa, zebrania sołeckie, członków Ochotniczej Straży Pożarnej, szkolenia rolnicze, spotkania.

W Klimówce prężnie działa **Koło Gospodyń Wiejskich w Klimówce „Klimowieckie Klimaty”**.

Według danych KRS, na terenie gminy jest zarejestrowanych jest 11 formalnych organizacji, w tym 3 jednostki OSP, 6 stowarzyszeń, fundacja i klub.

Tabela 17: Wykaz organizacji pozarządowych na terenie gminy Kuźnica

Lp	Nazwa	Miejscowość
1	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W KUŹNICY	KUŹNICA
2	STOWARZYSZENIE GMIN "TRAKT BATOREGO"	KUŹNICA
3	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SACZKOWCACH	SACZKOWCE
4	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W STAROWLANACH	STAROWLANY
5	FUNDACJA IM. AGNIESZKI MARCZYŃSKIEJ	ZAJZDRA
6	STOWARZYSZENIE LUDOWY KLUB SPORTOWY "POGRANICZE" W KUŹNICY	KUŹNICA
7	STOWARZYSZENIE PRZYGRANICZNY START	KUŹNICA
8	STOWARZYSZENIE "ROLNICY ZIEMI SOKÓLSKIEJ"	KUŹNICA
9	KLUB JEŹDZIECKI POPLAWCE	POPLAWCE
10	STOWARZYSZENIE "ZABYTEK"	KUŹNICA
11	STOWARZYSZENIE LUDOWEGO ZESPOŁU MUZYCZNEGO RETRO BAND	KUŹNICA

Źródło: <https://ekrs.ms.gov.pl/web/wyszukiwarka-krs>

Przedmiotem współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi jest realizacja zadań publicznych określonych w art. 4 ust.1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Współpraca ta prowadzona była poprzez zlecenie bądź powierzenie zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w ramach **Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na terenie gminy**.

Głównym trybem zlecenia realizacji zadań publicznych są otwarte konkursy ofert. W 2019 r. przeprowadzono 2 otwarte konkursy ofert, w wyniku których udzielono dotacje na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań publicznych 4 organizacjom pozarządowym. Zawarto 5 umów na realizację zadania publicznego.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

Wsparcie organizacji pozarządowych przez samorząd terytorialny ma istotne znaczenie dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i świadczy o pomocniczej funkcji samorządu względem obywateli. Gmina aktywnie wspiera cenne inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej, a tym samym współtworzy coraz lepsze warunki do życia i pracy mieszkańców.

Każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców mogło zostać współfinansowane również przez tryb pozakonkursowy.

Na terenie gminy działała do 2019 roku Stacja Opieki Caritas prowadzona przez Caritas Archidiecezji Białostockiej.

GOPS w Kuźnicy współpracuje z **Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Białymstoku**, wydaje skierowania w celu zakwalifikowania najuboższych mieszkańców gminy do pomocy żywnościowej.

Gmina Kuźnica jest członkiem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Szlak Tatarski oraz Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego. Celem związku jest wyartykułowanie specyficznych potrzeb i uwarunkowań gmin wiejskich, występowanie o ich uznanie oraz uzyskanie wpływu na tworzenie prawa i decyzje w regionie w dziedzinach będących żywotnym interesem gmin wiejskich.

II. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Strategia pozwala zaplanować rozwój społeczny, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby, zgłoszone przez instytucje podczas przekazywania danych do GOPS w Kuźnicy poddano analizie podczas prac nad Strategią. W ten sposób opracowano najważniejsze obszary potrzeb, których kierunki powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy Kuźnica do roku 2032.

I OBSZAR

powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz wyrównywania dostępu do edukacji, kultury, aktywności społecznej

II OBSZAR

związany jest z grupami doświadczającymi kryzysów i trudności ubóstwa, bezpieczeństwa, problemów opiekuńczo-wychowawczych

III OBSZAR

zdefiniowany został jako troska o rosnące potrzeby w grupie seniorów, osób niepełnosprawnych, poprawę jakości i poziomu życia w zdrowiu całej społeczności gminy

1. WIZJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2032. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

WIZJA :

GMINA KUŹNICA UMOŻLIWIA

WYSOKI POZIOM I JAKOŚĆ ŻYCIA,

WYKORZYSTANIE ZASOBÓW NATURALNYCH I SPOŁECZNYCH

INTEGRACJĘ RODZIN I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.

JEST MIEJSCEM ZDROWYM, PRZYJAZNYM DLA MIESZKAŃCÓW I TURYSTÓW.

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Z zebranych oczekiwań, co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych, sformułowano trzy cele strategii.

CEL I : ROZWÓJ EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY

CEL II: EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN W GMINIE

CEL III: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY z DOSTĘPEM DO USŁUG

CEL I:

ROZWÓJ EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY

PROPONOWANE KIERUNKI ROZWOJU I NIEZBĘDNE DZIAŁANIA:

1. Kontynuowanie i rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. Zabezpieczenie dofinansowania zajęć (np. robotyka, taneczne, sportowe, koła przedmiotowe).
2. Stworzenie i wdrożenie wspólnie w młodzieżą gminną oferty w odpowiedzi na ich potrzeby.
3. Zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych, w tym rozwój chóru, kapeli, zespołów, kół gospodyń wiejskich, klubów.
4. Wspieranie grup formalnych i organizacji pozarządowych w procesie kultywowania i przekazywania tradycji i obyczajów ludowych, kultywowaniu regionalnych tradycji i obrzędów.
5. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji kadr edukacji i kultury, wzmocnienie osobowe gminnej kadry specjalistycznej i instruktorskiej.
6. Utrzymanie i rozszerzenie infrastruktury kultury i aktywności społecznej, stref do spędzania czasu wolnego, pracowni, uruchomienie punktu informacyjnego.
7. Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, społecznej w tym wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, EFS na m.in.: doposażenie sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych, zakup tablic multimedialnych, wymianę urządzeń multimedialnych, doposażenie GOKIS i Świetlicy Wiejskiej w Klimówce, Starowlanach i Saczkowcach. Rozwój infrastruktury z wykorzystaniem procesu i programu rewitalizacji budynków gminnych.
8. Zapewnienie kadry specjalistycznej w placówkach edukacyjnych i dostępności ich usług dla dzieci, młodzieży i rodziców.
9. Budowa partnerstw na rzecz rozwoju kultury, edukacji i aktywności społecznej mieszkańców.
10. Edukacja cyfrowa społeczności; minimalizowanie wykluczenia informatycznego mieszkańców.
11. Prowadzenie i udoskonalanie elektronicznego dostępu do biblioteki i innych dóbr w gminie.
12. Promocja atrakcji turystycznych gminy i regionu.
13. Realizacja Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

CEL II: EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN W GMINIE

PROPONOWANE KIERUNKI ROZWOJU I NIEZBĘDNE DZIAŁANIA:

1. Stałe monitorowanie potrzeb mieszkańców w obszarze społecznym (OZPS).
2. Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:
  - a) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej,
  - b) prowadzenie poradnictwa i programów celowych, wsparcia specjalistycznego,
  - c) realizacja programów stypendialnych.
3. Rozszerzenie form wsparcia rodzin, w tym kontynuacja programu pomocy dla sprawców przemocy.
4. Realizacja konsultacji i poradnictwa w ramach Gminnego Punktu Pomocy Psychologicznej, udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.
5. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy, w tym: realizacja inwestycji w gminną infrastrukturę drogową; doposażanie i szkolenia kompetencyjne OSP; edukacja w zakresie zagrożeń związanych z wypalaniem traw, sposobów zimowego docieplania mieszkań, cyberprzestępczości.
6. Przygotowanie i wdrożenie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów, w tym w Internecie w celu minimalizacji zachowań przemocy i agresji.
7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, w zakresie pozyskiwania produktów żywnościowych. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach oraz rodzin.
8. Tworzenie partnerstw i współpraca z organizacjami pozarządowymi z kościołem i instytucjami przeciwdziałającymi ubóstwu i innym problemom społecznym, w tym realizacja projektów współfinansowanych przez EFS (zaangażowanie w projekty LGD, z innymi organizacjami pozarządowymi).
9. Rozwój działań skierowanych na rzecz osób pozostających bez pracy, w tym: wykorzystanie aktywnej integracji, ekonomii społecznej i pracy socjalnej, przygotowanie i realizacja projektów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, młodzieży i osób wykluczonych wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce.
10. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.
11. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie .
12. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

13. Szkolenia służące podnoszeniu kompetencji kadr pomocowych, służb bezpieczeństwa oraz ZI.

CEL III: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY z DOSTĘPEM DO USŁUG

PROPONOWANE KIERUNKI ROZWOJU I NIEZBĘDNE DZIAŁANIA:

1. Utrzymanie dostępu do usług podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.
2. Zwiększenie kadry społecznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym, samotnym, niepełnosprawnym.
3. Rozwijanie systemu pomocy osobom chorym i niepełnosprawnym w ich środowisku zamieszkania:
  - a) zwiększenie liczby godzin usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i profilaktycznych,
  - b) mobilnego punktu rehabilitacji na terenie gminy (w tym przy udziale środków zewnętrznych).
4. Rozwój usług zdrowotnych, aktywności sportowej i ruchowej mieszkańców z wykorzystaniem gminnych zasobów (np. promocja właściwego stylu życia w sferach, zdrowia psychicznego, odżywiania się, higieny ciała, sportu i rekreacji).
5. Systemowe i cykliczne badania profilaktyczne dzieci, młodzieży i dorosłych pozwalające monitorować rozwój oraz wcześniej wykryć wady rozwojowe i choroby.
6. Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz propagowania wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne).
7. Aktywizacja osób w podeszłym wieku do działań w zakresie skutecznej pomocy sąsiedzkiej pozostałym mieszkańcom najbliższego otoczenia.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce w zakresie:
  - a) likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
  - b) aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
9. Rozpowszechnianie idei wolontariatu wśród społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi, samotnymi i niepełnosprawnymi.
10. Organizacja wydarzeń, spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt, obrzędów,

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych.

Po analizie proponowanych kierunków dokonano wyboru najważniejszych z nich do realizacji na lata 2021-2024. Zostały one wskazane w poniższym harmonogramie.

2. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII – HARMONOGRAM I WSKAŹNIKI REALIZACJI NA LATA 2021-2024

Nr	PROPONOWANE KIERUNKI ROZWOJU I NIEZBĘDNE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
I CEL: ROZWÓJ EDUKACJI, KULTURY I AKTYWNOŚCI MIESZKAŃCÓW GMINY				
3.	Zwiększenie liczby działań animacyjnych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do osób starszych, w tym rozwój chóru, kapeli, zespołów, kół gospodyń wiejskich, klubów.	Liczba działań, w tym do osób starszych	Urząd Gminy, GKRP A oraz PN, GOKiS, BP, organizacje społeczne, grupy	Budżet gminy, budżety instytucji, środki LGD, MRPIPS, MRR, MKiDN, EFS, EFRR i inne zewnętrzne
7.	Rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, społecznej w tym wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, EFS na m.in.: doposażenie sal w pomoce dydaktyczne, rozwój pomieszczeń specjalistycznych, zakup tablic multimedialnych, wymianę urządzeń multimedialnych, doposażenie GOKiS i Świetlicy Wiejskiej w Klimówce, Starowlanach i Saczkowcach. Rozwój infrastruktury z wykorzystaniem procesu i programu rewitalizacji budynków gminnych.	Liczba zmodernizowanej infrastruktury Wzrost aktywności społecznej	nieformalne, szkoła, przedszkole, świetlice	
13.	Realizacja Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.	Wg zrealizowanych celów Programu		

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

II CEL : EFEKTYWNY SYSTEM WSPARCIA DLA OSÓB I RODZIN W GMINIE

Nr.	PROPONOWANE KIERUNKI ROZWOJU I NIEZBĘDNE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	ŹRÓDŁO FINASOWANIA
2.	<p>Udzielanie wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, c) realizacja programów stypendialnych. 	Liczba rodzin/dzieci korzystających ze wsparcia	Urząd Gminy, GOPS, GOKiS, BP, OSP, organizacje społeczne, Bank Żywności, PKPS, szkoła, przedszkole, policja	Budżet gminy, budżety instytucji, PCPR, MRPIPS, środki zewnętrzne
4.	Realizacja konsultacji i poradnictwa w ramach Gminnego Punktu Pomocy Psychologicznej, udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.	Funkcjonujący Gminny Punkt Pomocy Psychologicznej		
10.	Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.	Wg zrealizowanych celów Programu		
11.	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie .			
12.	Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.			

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

CEL III: ZDROWA SPOŁECZNOŚĆ GMINY Z DOSTĘM DO USŁUG

Nr	PROPONOWANE KIERUNKI ROZWOJU I NIEZBĘDNE DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	ŹRÓDŁO FINASOWANIA
2.	Zwiększenie kadry społecznej świadczącej pomoc w domu pacjentom leżącym, samotnym, niepełnosprawnym.	Liczba kadry świadczącej pomoc	Urząd Gminy, NZOZ, GOPS, GOKiS, BP, OSP, organizacje społeczne, grupy	Budżet gminy, budżety instytucji, NFZ, MZ, MRPIPS, środki zewnętrzne
6.	Podniesienie świadomości seniorów w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz propagowania wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne).	Liczba wydarzeń/kampanii Wzrost bezpieczeństwa	nieformalne, szkoła, przedszkole, Policja	
10.	Organizacja wydarzeń, spotkań wielopokoleniowych w ramach dorocznych świąt, obrzędów, tradycji i gminnych imprez integracyjno-kulturalnych.	Liczba wydarzeń		

Realizacja Strategii może odbywać się równocześnie przy wykorzystywaniu i budowaniu nowych programów celowych, projektów lokalnych w obszarach zdefiniowanych w dokumencie.

3. ZARZĄDZANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian. Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

- a) Wójt Gminy- odpowiedzialny za wdrażanie Strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji,
- b) Rada Gminy - pełniący bieżący nadzór nad realizacją,
- c) Koordynator wdrażania Strategii - GOPS w Kuźnicy, który:
  - gromadzi dokumentację związaną ze Strategią,
  - prowadzi monitoring,
  - przedkłada informacje z realizacji Strategii wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności GOPS,
  - dokonuje ewentualnych korekt/aktualizacji harmonogramu minimum raz na cztery lata.

Podmioty realizujące kierunki działania strategicznego i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy Strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

SYSTEM AKTUALIZACJI:

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na cztery lata. Po ewentualnym wprowadzeniu zmian Koordynator przedstawi zaktualizowany dokument na posiedzeniu Komisji Gospodarki Komunalnej, Rolnictwa, Kultury, Oświaty i Spraw Publicznych i podczas Sesji Rady Gminy Kuźnica. Będzie też zobowiązany dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy Kuźnica powinien być opublikowany na stronie internetowej, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, które zostaną zobowiązane do realizacji strategii.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KUŹNICA DO ROKU 2032

z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu ze środków:

- a) własnych zasobów samorządu,
- b) poprzez organizacje pozarządowe,
- c) poprzez inne instytucje zewnętrzne,
- d) w partnerstwach sektorowych.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

MONITORING

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą roczne dane Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych, dotyczące realizacji harmonogramu.

Informacja z monitoringu Strategii będzie przedstawiana podczas sesji Rady Gminy przez Koordynatora w ramach sprawozdań rocznych GOPS. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kuźnica do roku 2032 ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej w gminie.

ZAKOŃCZENIE

Podczas wdrażania celów i kierunków Strategii ważne będzie zastosowanie przez jej realizatorów ośmiu zasad budowania społeczności lokalnej:

1. Zasady samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. Zasady przeczności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. Zasady solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. Zasady pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od Państwa.
5. Zasady partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. Zasady samorządności – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. Zasady dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. Zasady wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY KUŹNICA
mgr inż. Janusz Biały